

MATERIAŁY

61. Ogólnopolski Młodzieżowy Konkurs Filatelistyczny „Dzieło i życie Wielkiego Toruńczyka - Mikołaja Kopernika ”

Opracował kol. Janusz Baszyński

OGÓLNOPOLSKI MŁODZIEZOWY KONKURS FILATELISTYCZNY

TORUŃ 2023

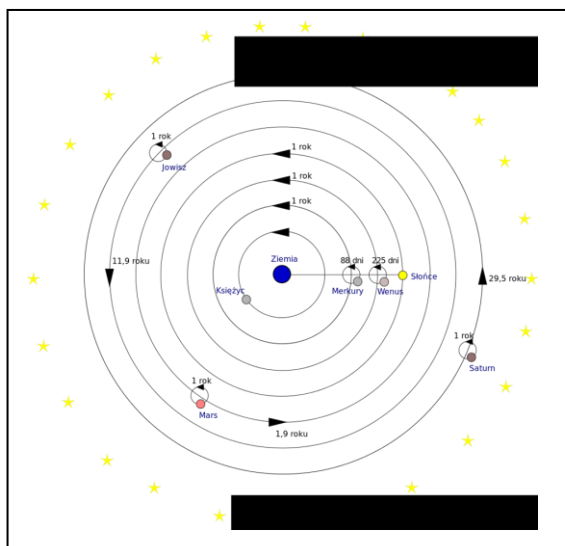
Jan Niepomucen Kamiński, autor dwuwiersza o Mikołaju Koperniku (ur.27 października 1777r. koło Lwowa, zm. 5 stycznia 1855r. we Lwowie – dyrektor teatru polskiego we Lwowie, nazywany *Ojcem galicyjskiej sceny polskiej*. polski reżyser, aktor, dramatopisarz, tłumacz, poeta, redaktor, autor pism filozoficznych i językoznawczych

Poniższy dwuwiersz o Mikołaju Koperniku zna każdy Polak.

**"Wstrzymał słońce, ruszył ziemię
Polskie go wydało plemię."**

Trochę podstawowych wiadomości

TEORIA GEOCENTRYCZNA (z gr. *geo* „Ziemia”) – zdezaktualizowana teoria budowy Wszechświata, której istotą jest założenie, że Ziemia nie porusza się i zajmuje miejsce w centrum Wszechświata. Według tej tezy wokół Ziemi poruszają się, ruchem jednostajnym pozostałe 7 planet: Księżyc, Merkury, Wenus, Słońce, Mars, Jowisz oraz Saturn. oraz sfera gwiazd stałych. Nazwa tej teorii wywodzi się od greckiego „ge”, które oznacza Ziemię

Na założeniach teorii geocentrycznej oparły się teorie budowy świata tworzone w starożytności. Pierwsze podobne tezy, mające charakter naukowej teorii, podał **Eudoksos z Knidos** w IV wieku p.n.e

Teorię geocentryczną dopracował następnie **Klaudiusz Ptolemeusz** w II wieku, nadając jej ostateczną postać.

Teoria geocentryczna opisana w *Almageście* była kanonem astronomii przez następne **1600 lat...**

....aż do czasów **MIKOŁAJA KOPERNIKA**

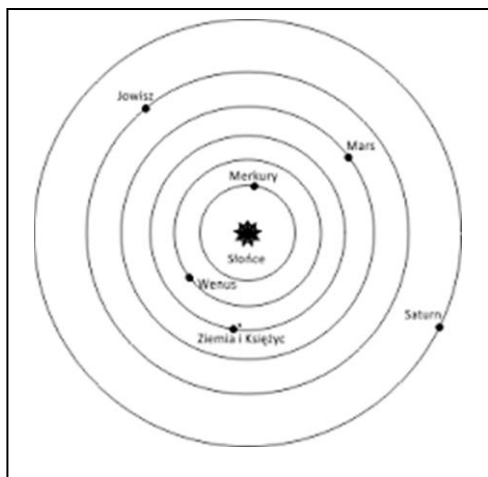
Dopiero Mikołaj Kopernik przyjął założenie, że Ziemia nie jest nieruchomym punktem środka Wszechświata, uznając, że krąży ona dookoła Słońca – tak jak pozostałe planety.

TEORIA HELIOCENTRYCZNA,

astr. teoria kosmologiczna, według której Słońce jest położone w centrum świata; stanowi przeciwieństwo rozwiniętej w starożytności teorii geocentrycznej . W teorii heliocentrycznej Ziemia jest jedną z planet, która obracając się wokół własnej osi w cyklu dobowym, krąży wokół Słońca. Choć myśl o ruchu Ziemi wokół Słońca sformułował już w III w. p.n.e. **Arystrach z Samos**, to jednak została ona na wiele wieków odrzucona. Pełne sformułowanie teorii

heliocentrycznej wraz ze zbadaniem jej konsekwencji dla astronomii podał M. Kopernik. Najwcześniejszy zarys jego teorii heliocentrycznej, rozpowszechniany jedynie w rękopisie, powstał przed 1514 i jest znany z późniejszych odpisów; zawierał on zwięzły opisowy wykład heliocentrycznego mechanizmu świata pozbawiony aparatu matematycznego i różniący się w dość istotnych szczegółach od późniejszego jego dzieła *De revolutionibus orbium coelestium* (1543). Teoria heliocentryczna Kopernika wykraczała poza ramy teorii heliocentrycznej układu planetarnego, uznając centralne położenie Słońca w kosmosie. Teoria heliocentryczna, rozumiana jako teoria budowy układu planetarnego, znalazła silne poparcie w odkryciach Galileusza i J. Keplera,

Teoria heliocentryczna Mikołaja Kopernika zaczęła zastępować teorię geocentryczną po opublikowaniu na początku XVI wieku jego krótkiego wykładu tej teorii (tzw. "Commentariolus"), a zwłaszcza po opublikowaniu w 1543 roku w **Norymberdze** dzieła *De revolutionibus orbium coelestium*, dającego inny model ruchu ciał niebieskich, który mógł być kontynuacją odrzuconego wcześniej przez naukę poglądu heliocentrycznego opracowanego między innymi przez **Arystarcha z Samos** (ok. 320–250 p.n.e.).

heliocentryzm (gr. ἥλιος - helios = słońce , centros = środek) to teoria na budowę Układu Słonecznego, według której w wersji historycznej Słońce znajduje się w środku Wszechświata, zaś w jego współczesnym wydaniu w centrum Układu Słonecznego jest słońce, a wszystkie planety, łącznie z Ziemią, je obiegają.

DE REVOLUTIONIBUS ORBIUM COELESTIUM, O obrotach sfer niebieskich, główne dzieło M. Kopernika, **złożone z 6 ksiąg**, w którym wyłożył istotę **teorii heliocentrycznej**.

Rękopis dzieła powstał prawdopodobnie 1515—30; jednakże dopiero 1541 Kopernik powierzył go w celu wydania drukiem **Retykowi**, który 1539 przybył do Fromborka, aby zapoznać się z teorią Kopernika.

Wydanie **pierwsze** ukazało się w Norymberdze 1543; nad drukiem czuwał A. Osiander, który dokonał także wielu zmian, a nawet zamieścił własną anonimową przedmowę,

przedstawiającą teorię Kopernika jako hipotezę.

Wydanie **drugie** *De revolutionibus...* ukazało się 1566 w Bazylei,

Wydanie **trzecie**. — 1617 w Amsterdamie,

Wydanie **czwarte** — 1854 w Warszawie (zawierało oprócz tekstu łacińskiego pierwsze polskie tłumaczenie dokonane przez J. Baranowskiego),

wydanie piąte opublikowano w Toruniu 1873,
wydanie szóste — 1949 w Monachium;
w 1953 w Warszawie ukazała się pierwsza księga *De revolutionibus...* w językach polskim i łacińskim.

Rękopis znajduje się w Bibliotece Jagiellońskiej.

W Warszawie wydano *De revolutionibus...* w związku z 500-leciem urodzin M. Kopernika w pięciojęzycznej edycji *Dzieł wszystkich*: w tomie 1. — faksymile rękopisu w wersji polskiej i angielskiej 1972, w wersji łacińskiej, francuskiej i rosyjskiej 1973; w tomie 2. — krytyczny tekst łaciński 1975, przekład polski 1976, angielski 1978 i rosyjski 1986.

Początkowo dzieło, dedykowane papieżowi Pawłowi III, wzbudziło pozytywne zainteresowanie hierarchii Kościoła, było też cytowane na uniwersytetach (protestanci odrzucili je natychmiast); jednak w związku z dużym wpływem, jaki wywarło na niektórych ówczesnych uczonych (np. G. Bruna, oskarżonego o herezję, Galileusza), zaczęto dostrzegać w nim niebezpieczeństwo dla panującego światopoglądu religijnego; spowodowało to umieszczenie dzieła na indeksie (*Index librorum prohibitorum*), skąd wycofano je 1757

W 1999 rękopis dzieła został wpisany na listę Pamięć świata UNESCO.

WIEŚ KOPERNIKI

— położona w województwie opolskim, w powiecie nyskim, w gminie Nysa, wzmiankowana w 1272r. Wywodzą się stąd przodkowie Mikołaja Kopernika, którzy przez Kraków wywędrowali do Torunia. W czasie obchodów 500-lecia urodzin Kopernika jego imię nadano miejscowej szkole a w centrum wsi ustawiono pomnik.

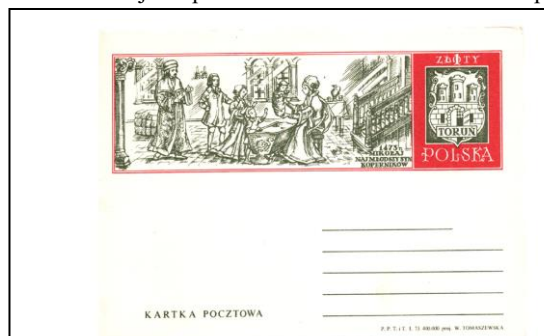
Cp 547/1972r. MIKOŁAJ KOPERNIK
Kas nr 73 035

RODZINA MIKOŁAJA KOPERNIKA

Matka Mikołaja Kopernika — Barbara Watenrode — pochodziła z rodziny osiadłej w Toruniu już w połowie XIV w. Jej ojciec piastował szereg ważnych urzędów miejskich w Toruniu i znany był jako wielki przeciwnik Zakonu Krzyżackiego. Zasiłał z własnej kieszeni kasę Związku Pruskiego, a nawet brał udział w bitwie z Krzyżakami pod Łasinem i Malborkiem. Pozostawił troje dzieci: Krystynę, Barbarę i Łukasza. Barbara z Watenrodów Kopernik wydała na świat czworo dzieci: Andrzeja, Barbarę, Katarzynę i Mikołaja. Rodzinny dom Mikołaja Kopernika przy ulicy św. Anny (*obecnie Kopernika*) istnieje po dzień dzisiejszy.

Z siostr Mikołaja Kopernika Barbara wstąpiła do zakonu benedyktynek, a Katarzyna wyszła za mąż za Bartłomieja Gertnera, kupca krakowskiego, osiadłego następnie w Toruniu. Brat Andrzej — tak jak sam Mikołaj — poświęcił się stanowi duchownemu.

W 1483 roku zmarł ojciec Mikołaja Kopernika. Nie wiemy dokładnie jakie były późniejsze losy najbliższej rodziny. Barbara Kopernik mieszkała jeszcze z dziećmi co najmniej do 1489 roku we własnym domu na Starym Rynku w Toruniu. Dziesięcioletnim Mikołajem i jego rodzeństwem zajął się ich wuj—Łukasz Watenrode

Cp 557/1973r. NA SZLAKU KOPERNIKA
zn. Herb Torunia. il. 1473 Mikołaj najmłodszy syn
Koperników.

TORUŃ

Toruń – miasto na prawach powiatu w północnej Polsce, Ulokowany jest po obu stronach Wisły, Toruń jest jednym z najstarszych miast Polski (prawa miejskie uzyskał w 1232 roku). W 1997 roku Zespół Staromiejski został wpisany na Listę Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. Patronem Torunia jest św. Jan Chrzyciel, a święto obchodzone jest 24 czerwca.

Zn nr 1773/1969r. TURYSTYKA. Panorama Torunia od strony Wisły, na przywieszce - herb Torunia,

Zn. nr 1085/1961r
HISTORYCZNE MIASTA
POLSKIE. Stare Miasto w
Toruniu

MIKOŁAJ KOPERNIK , (ur.19 lutego 1473 w Toruniu, zm. przed 21 maja 1543 we Fromborku) – polski **polihistor**: (*osoba posiadająca rozległą wiedzę z wielu różnych dziedzin, encyklopedysta*) – prawnik urzędnik, dyplomata, lekarz i niższy duchowny katolicki, doktor prawa kanonicznego, zajmujący się również astronomią i astrologią , matematyką , ekonomią, strategią wojskową , kartografią i filologią. Bywa też nazywany fizykiem i filozofem..

Kopernik jest najbardziej znany jako astronom – twórca heliocentrycznego modelu Układu Słonecznego i prawdopodobnie pierwszy heliocentryk w Europie od czasów starożytnej Grecji. Autor dzieła [De revolutionibus orbium coelestium](#) (O obrotach sfer niebieskich) przedstawiającego szczegółowo jego wizję Wszechświata. Prace Kopernika – inaczej niż wcześniejsze koncepcje Arystarcha z Samos – dokonały przełomu i wywołały jedną z najważniejszych rewolucji naukowych od czasów starożytnych, nazywaną przewrotem

kopernikańskim. Z tego powodu heliocentryzm bywa nazywany kopernikanizmem, a kosmologiczno-filozoficzny postulat odrzucenia wszelkiego geocentryzmu i [antropocentryzmu](#) – zasadą kopernikańską.

Pozostałe osiągnięcia uczonego to m.in. sformułowanie ilościowej teorii pieniądza i prawa Kopernika-Grshama w ekonomii. W geometrii płaskiej rozpowszechnił twierdzenie nazwane jego imieniem, choć nie jest jego pierwszym autorem. Kopernik to również tłumacz bizantyjskiego pisarza Teofilakta Symokatty na język łaciński, autor łacińskiego poematu Septem Sidera (Siedem Gwiazd) oraz map Warmii i innych terenów Prus. Astronomiczne dzieło Kopernika wiązało się też z rewizją

zn. nr 2082/1972r. MIKOŁAJ
KOPERNIK wg portretu toruńskiego .
Druk w rolkach po 1000 szt. Co piąty
znaczek na odwrocie wydrukowany
numer bieżący

zn. nr 2083/1972r.
MIKOŁAJ KOPERNIK
wg portretu toruńskiego. Co
piąty znaczek na odwrocie
wydrukowany numer bieżący

fizyki Arystotelesa, będącej częścią jego systemu filozoficznego – otwierając drogę do mechaniki klasycznej, teorii grawitacji Newtona i do nowożytnej metody naukowej.

Kopernik pełnił wiele funkcji administracyjnych i urzędów jak:
generalny administrator biskupstwa warmińskiego po zgonie biskupa Fabiana Luzjańskiego,
komisarz Warmii (1521),
kanclerz kapituły katedralnej warmińskiej (1511–1513, 1520, 1524–1525, 1529),
opiekun stołu kapitulnego w latach (1526–1532),
zarządca kasy aprowizacyjnej (1513),
poseł lub wizytator dóbr kapitulnych w latach (1511, 1521–1522, 1531–1537, 1539),
kanonik warmińskiej kapituły katedralnej (od 1497),
scholastyk wrocławskiej Kolegiaty Świętego Krzyża i św. Bartłomieja (1503–1538).
Wybitnego Toruńczyka uwieczniło nie tylko kilka wspomnianych terminów naukowych od jego nazwiska. Został też patronem dziesiątek szkół, co najmniej kilkunastu innych instytucji – głównie badawczych i oświatowych – oraz kilku nagród i czasopisma naukowego. Użytych też nazwy lokalizacji na Ziemi i w Kosmosie, taksonowi botanicznemu, pierwiastkowi chemicznemu (Cn), kilku statkom wodnym i samolotowi. Kopernika wielokrotnie upamiętniano przez sztukę – liczne obrazy, m.in. dzieło Matejki, co najmniej kilkanaście pomników rozmieszczonych w kilku krajach, wizerunki na banknotach i monetach, serię opowiadań, co najmniej dwie powieści, dwa pełnometrażowe filmy fabularne, serial oraz dwie kompozycje muzyczne. Kopernik i jego twórczość stały się tematem całej dziedziny badawczej zwanej kopernikologią.

Komentarz: Mikołaj Kopernik polski polihistor osoba posiadająca rozległą wiedzę z wielu różnych dziedzin, encyklopedysta. W czasach nowożytnych- XV wiek we Włoszech przyniósł nowy typ polihistora, łączącego znajomość nauk matematycznych i technicznych z biegłością w zakresie sztuk plastycznych. Wówczas też narodziło się pojęcie „Człowieka renesansu”, oznaczające uczonego o wszechstronnej wiedzy i wielu talentach.

TORUŃ

W czasach Rzeczypospolitej Obojga Narodów Toruń był jednym z najbogatszych i zarazem jednym z czterech największych miast Królestwa Polskiego, miastem królewskim i hanzeatyckim, które uzyskała w 1365 roku **prawo składu**. Miastem posiadającym autonomiczne uprawnienia polityczne, w tym m.in. prawo do czynnego uczestnictwa w akcie wyboru króla. Toruń to miejsce urodzenia Mikołajka Kopernika.

Komentarz. Prawo składu – przywilej handlowy nadawany miastom lokacyjnym od XIII wieku (w Polsce od końca XIII wieku), wywalczony przez miasta, polegający na nałożeniu na przejeżdżających przez miasto kupców obowiązku wystawienia na sprzedaż przewożonych towarów. Prawo składu rozwinęło się szczególnie w Europie Środkowej. Na ziemiach polskich jako pierwszy prawo uzyskał Wrocław (1274). Prawo składu straciło swe znaczenie w XVII-XVIII wieku.

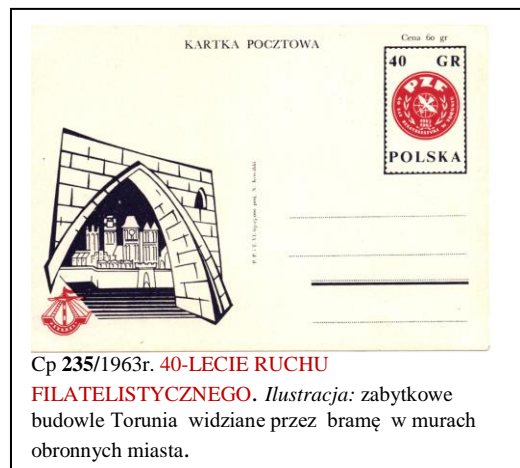
Rzeczpospolita Obojga Narodów, potocznie: Polska – państwo złożone z Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego powstałe w roku 1569 na mocy unii lubelskiej, przestało istnieć w wyniku traktatów rozbiorowych w 1795 roku

Zn nr 258/1933r. 700-
lecie ZAŁOŻENIA
TORUNIA.
Ratusz w Toruniu

Cp 201/1960r. ZABYTKOWE BUDOWLE MIAST
POLSKICH. Toruń panorama miasta od strony Wisły

Cp 235/1963r. 40-LECIE RUCHU
FILATELISTYCZNEGO. Ilustracja: zabytkowe
budowle Torunia widziane przez bramę w murach
obronnych miasta.

DOM KOPERNIKA

W TORUNIU – zabytkowa, gotycka kamienica, która w drugiej połowie XV wieku należała do rodziny Koperników. Przez wielu historyków uznawana jest ona za miejsce narodzin Mikołaja Kopernika. W latach 1972 – 1973 kamienicę odrestaurowano. W czasie tych prac przywrócono jej dawny układ przestrzenny, rekonstruując m.in. wysoką sień z kątem kuchennym, klatką schodową i nadwieszoną drewnianą izdebką (parter kamienicy). Wyremontowano także fasadę kamienicy ozdobioną ostrołukowym portalem, ceglany frizami i pionowymi wnękami ozdobionymi maswerkami. Od 1973 roku w kamienicy mieści się Muzeum Mikołaja Kopernika

7 maja 2022r., podczas gali rozdania nagród European Museum of the Year Award 2022 (EMYA), które odbyło się w estońskim Tartu w ramach konferencji Europejskiego Forum Muzeów, Muzeum Okręgowe w Toruniu odebrało Wyróżnienie specjalne dla Domu Mikołaja Kopernika. Jest to nie tylko sukces naszego muzeum, ale także całego polskiego muzealnictwa, którego jedynym reprezentantem w tegorocznej edycji było toruńskie Muzeum Okręgowe.

Warto wspomnieć, że nagroda EMYA to prestiżowe wyróżnienie dla muzeów europejskich, którego celem jest nagrodzenie najcenniejszych wydarzeń w europejskim muzealnictwie i zachęcenie do wprowadzania innowacji w muzeach.

Kamienica na ulicy Kopernika 15 i 17 to obecnie jeden z oddziałów Muzeum Okręgowego w Toruniu. W 1929 roku dom został wpisany pierwszy raz do rejestru zabytków. Ponownie na tej liście znalazł się w 1970 roku

Nie ulega wątpliwości, że Mikołaj Kopernik urodził się w Toruniu, dlatego też tu, w dwóch zabytkowych kamienicach należących niegdyś do jego rodziny znajduje się muzeum prezentujące sylwetkę wielkiego astronoma i jego dokonania.

Kolejna **tablica pamiątkowa** została odsłonięta, tym razem na właściwym Domu Kopernika przy ul. Kopernika 17, w 1923 roku z okazji jego 450. rocznicy urodzin. W 1939 roku schowano ją bezpiecznie i tak przetrwała okupację i wróciła na miejsce po wojnie. Kiedy jednak w 1960 roku odkryto pod tynkami fasady piękny gotycki fronton, przystąpiono do prac rekonstrukcyjnych i tablicę zdjęto, przechowując w tutejszym **Muzeum**. Głosi ona, że "Tu urodził się Mikołaj Kopernik 19 lutego 1473. Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię. Polskie wydało Go plemię"

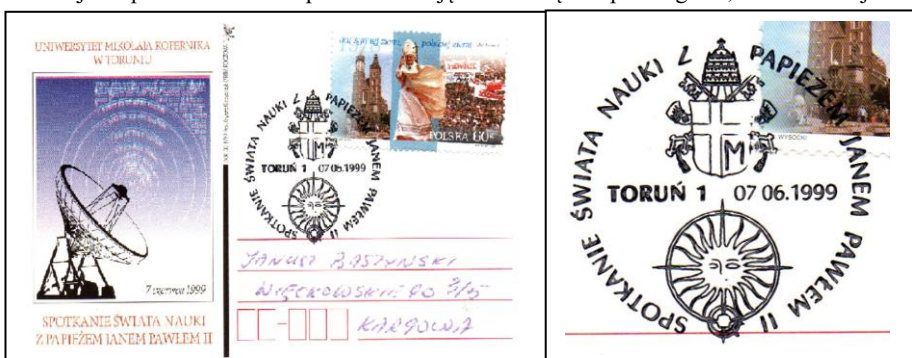

Zn.nr1940/1971r.

TURYSTYKA- NA SZLAKU KOPERNIKA

Dom Kopernika w Toruniu,
znaczek.-Dom Kopernika.
przywieszka - portret toruński
Mikołaja Kopernika

UNIwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (UMK) – polski publiczny uniwersytet utworzony w 1945 roku w Toruniu. W 2004 roku częścią uniwersytetu została Akademia Medyczna w Bydgoszczy, tworząc Collegium Medicum Uniuersytetu Mikołaja Kopernika. Uczelnia prowadzi stację badawczą na Spitsbergenie, a także kieruje Uniwersyteckim Liceum Ogólnokształcącym w

Karta pocztowa wydana przez Dyрекcję Okręgu Poczty w Gdańsku i okolicznościowy datownik.

69 pomocniczych pracowników nauki. Immatrykulowano około 1600 studentów. Trzon kadry naukowej stanowili w pierwszych latach istnienia uniwersytetu naukowcy z odebranego Polsce Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie

Podczas VII pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Ojczyzny z inicjatywy biskupa toruńskiego Andrzeja Suskiego, rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika prof. dr hab. Andrzeja Jamiołkowskiego oraz Przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich prof. dr hab. Aleksandra Koję 7 czerwca w Auli Uniwersytetu Mikołaja Kopernika odbyło się SPOTKANIE PRZEDSTAWIELI ŚWIATA NAUKI Z PAPIEŻEM JANEM PAWŁEM II.

POMNIKI MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Propozycja upamiętnienia pomnikiem Mikołaja Kopernika w mieście jego urodzenia po raz pierwszy wyszła w latach 30. XVIII wieku.

Zn. nr 3865/2003r.

MIASTA POLSKIE

Fragment pomnika

Mikołaja Kopernika oraz Ratusza Staromiejskiego w Toruniu

W 1765 roku książę Józef Aleksander Jabłonowski złożył zamówienie na wykonanie marmurowego popiersia. Popiersie wykonane z jego fundacji przez krakowskiego rzeźbiarza Wojciecha Rojowskiego nie zyskało jednak uznania ówczesnej Rady Miasta Torunia i ostatecznie zostało ustawione w kościelce św. Janów

Pomnik Mikołaja Kopernika w Toruniu autorstwa Christiana Friedricha Tiecka **odsłonięty w 1853 roku.**

Jest to drugi pod względem wieku zachowany pomnik Mikołaja Kopernika w Polsce, po pomniku Kopernika w Warszawie.

Pomnik znajduje się na terenie Zespołu Staromiejskiego, na Rynku Staromiejskim, w pobliżu południowo-wschodniego narożnika Ratusza

Historia

Monument przedstawia Mikołaja Kopernika ubranego w togę profesorską, który w swojej lewej ręce trzyma sferę armilarną, a palcem prawej ręki wskazuje niebo, co ma wskazywać na powiązania Kopernika z astronomią i badaniami nieba. Pomnik znajduje się na cokole, wokół którego znajdują się połączone z nim kamienne ławki, natomiast przed nim znajduje się kamienna studzienka.

Na cokole z przedniej strony znajduje się napis w języku łacińskim *Nicolaus Copernicus Thorunensis. Terrae motor, Solis Caelique stator* (pol. „Mikołaj Kopernik Torunianin. Ruszył Ziemię, wstrzymał Słońce i Niebo”). Autorem tego tekstu jest toruński profesor Rudolf Brohm. Na tylnej części cokołu znajduje się data urodzin i śmierci astronoma. Użyte słowo *Thorunensis* jest poprawnym, regularnym przymiotnikiem od łacińskiej nazwy Torunia *T(h)orunia*, *T(h)orunium*. Na karcie tytułowej pierwszego wydania *De revolutionibus orbium coelestium* użyto jednak innej jego formy: *Torinensis*

Z biegiem czasu powierzchnia pomnika przyjęła kolor zielony, czego powodem była zbierająca się patyna. W 2003 roku doszło do gruntownej renowacji pomnika z okazji jego 150 rocznicy powstania. Wówczas odkryto, że astronom ma wąsy, które widać tylko z bliska. Pomnik został oczyszczony, przywrócona została kamienna studzienka z brązową paszczą delfina i półkolistym rezerwuarem, które znajdują się tuż przed pomnikiem. Elementy te zostały zdemontowane w okresie międzywojennym

Pomnik jest objęty ochroną konserwatorską jako element historycznego układu urbanistycznego Starego i Nowego Miasta .

Pomnik odsłonięto w 1853 roku, jednak historia jego sięga dalej. Oto w 1809 roku do Torunia z obleganej przez Austriaków Warszawy przeniosła się Rada Stanu Księstwa Warszawskiego. To właśnie stojący na jej czele Stanisław Staszic był inicjatorem wystawienia pomnika i pod jego budowę dokonał wmurowania kamienia węgielnego. Następnie wszelkie sprawy dotyczące budowy pomnika rozstrzygano na posiedzeniach Towarzystwa Królewskiego Przyjaciół Nauk w Warszawie, którego Staszic był prezesem. 7 stycznia 1810 r. zapadła decyzja o gromadzeniu potrzebnego funduszu przy poparciu całego narodu. Niestety zmiana sytuacji politycznej - powrót Torunia pod panowanie pruskie w 1815 r., odsunęły w czasie odsłonięcie w Toruniu i zdecydowano się na realizację tego w Warszawie, co nastąpiło w 1830 r. Pomnik odsłonięto w 1853 roku wg projektu Friedricha Christiana Tiecka (1776-1851), dyrektora Oddziału Rzeźby Galerii Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie. Jest to jeden z najwcześniejszych pomników Kopernika w Polsce i na świecie.

Chociaż stoi dopiero od 160 lat, to jednak wydaje się, jakby od zawsze wtopiony był w pejzaż Torunia. W każdym razie nie można sobie wyobrazić Torunia bez pomnika Kopernika. Dziś jest on także ulubionym miejscem spotkań nie tylko mieszkańców, ale i turystów.

Brązowa statua astronoma o wys. 2,6 m stoi na wysokim granitowym cokole, na którym widnieje złotymi literami

Na uroczystość 400-lecia urodzin Kopernika, obchodzoną w Toruniu w 1873 roku, przygotowano dwa niezależne obchody: polskie (organizowane przez Towarzystwo Moralnych Interesów) i oficjalne niemieckie, odbywane w Dworze Artusa, Ratuszu Staromiejskim i gimnazjum. Na obchody polskie Jan Matejko namalował **portret** astronoma, który wg obietnicy mistrza miał być wystawiony w Toruniu dla

ich uświetnienia. Jednakże władze miasta Krakowa, organizując obchody rocznicowe u siebie, zatrzymały obraz na miejscu. Dzieło to znajduje się dziś w Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Niemniej w Toruniu na tę okoliczność wydano biografię i album pomników i portretów Astronoma oraz wybito pamiątkowy medal. W nowo wybudowanym gmachu Towarzystwa Naukowego w Toruniu, wśród ofiarowanej Towarzystwu kolekcji gipsowych popiersi władców Polski i sławnych Polaków, znalazło się też popiersie Kopernik Niebo". Kopernik przedstawiony w antycznej todzie profesorskiej, w lewej ręce trzyma przyrząd astronomiczny, astrolabium. Pod cokołem studzienka, gdzie z paszczy delfina bije woda. Jest to nawiązanie do wcześniej istniejącego w okolicy ujęcia wody i zapewne pamiątka, jakoby Kopernik założył pierwszy wodociąg w Toruniu (niezrealizowane życzenie umieszczenia na cokole pomnikowym napisu informującego o rzekomym założeniu przez Kopernika toruńskiego wodociągu miał król pruski). Tymczasem drewniane rury wodociągowe istniały tu znacznie wcześniej, bo już przed połową XIV wieku

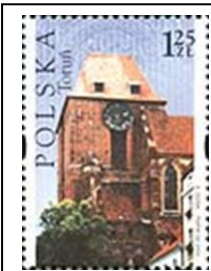
KATEDRA ŚW. JANA CHRZCICIELA I ŚW. JANA EWANGELISTY

Miejscem szczególnie związanym z postacią Kopernika, a zarazem pierwszym w chronologii z nim powiązanim, jest Katedra św.św. Janów, a zwłaszcza boczna Kaplica Aniołów Stróżów (Kopernikowska).

Katedra - CHRZCIELNICA Na jej środku stoi wczesnogotycka z XIII w. w której w 1473 roku chrzczono Mikołaja.

Katedra EPITAFRIUM Już w średniowieczu Toruń nie zapomniał o Koperniku, mimo, że upłynęło kilkanaście lat, zanim sława genialnego astronoma dotarła do jego rodzinnego miasta. Pierwszym przejawem uczczenia jego pamięci było ufundowanie przez Melchiora Pirnesiusa, lekarza miejskiego i humanistę, ok. 1580 roku w Kaplicy Aniołów Stróżów w Katedrze św.św. Janów symbolicznego **epitafium** (z portretem wielkiego astronoma, wzorowanym na jego wizerunku "prawdziwym", z zegara słonecznego na wieży katedry w Strasburgu, które można oglądać do dziś. Owy słynny "prawdziwy" portret Kopernika ze Strasburga jest obecnie najstarszą zachowaną w świecie podobizną wielkiego uczonego, namalowaną około 1574 roku przez Tobiasza Stimmera.

Epitafium Kopernika w Katedrze Świętojańskiej przedstawia popiersie astronoma zwrócone w prawo ze złożonymi do modlitwy rękoma,

zn. nr 4005/2004r. DZIEDZICTWO KULTUROWE ŚWIATA POLSKA
Wieża Katedry św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty. Toruń. W tle rysunek łuku tęczowego z Kościoła św. Jakuba

w sutannie z wierzchnią czerwoną szatą; popiersie wkomponowano w komnatę, z której okienny widok, podkreślony dużym krzyżem na pierwszym planie, przedstawia pagórkowaty krajobraz. W prawym górnym rogu widoczna jest półeczka z astrolabium i cyrklem. Pod popiersiem widnieje napis łaciński, w tłumaczeniu: "Nie proszę o łaskę równą łasce św. Piotra, ani o przebaczenie, jakie otrzymał Piotr, tylko o takie, jakiego na drzewie krzyża udzieliłeś łotrowi, ustawicznie błagam". Poniższy łaciński napis na ramie mówi o powstaniu epitafium jako dowodzie uznania i "...aby nie zaginęła w jego własnej ojczyźnie pamięć tak znakomitego męża, największą w krajach zagranicznych otoczonego chwałą..."

Komentarz Łuk tęczowy –łuk zamykający od góry otwór tęczowy w ścianie oddzielającej nawę kościoła od prezbiterium. Wyróżniony jest przez bogate ozdobienie, zmianę w materiale lub w kolorze.

Katedra TORUŃ. NAJSTARSZY POMNIK KOPERNIKA

Po latach słabszego zainteresowania Kopernikiem w XVII i XVIII wieku, w związku z umieszczeniem jego dzieła "De revolutionibus orbium coelestium" na Indeksie Książ Zakazanych, należy odnotować w 1766 roku ufundowanie przez wojewodę nowogrodzkiego księcia Józefa Aleksandra Jabłonowskiego skromnego **popiersia Kopernika**, wykonanego

w marmurze przez rzeźbiarza krakowskiego W. Rojowskiego. Jest to najstarszy na świecie pomnik Kopernika. Z uwagi na niewielkie walory artystyczne popiersia, przez dłuższy czas - na polecenie Rady Miejskiej - przechowywano je w Ratuszu Staromiejskim, nie wystawiając na widok publiczny (wg sugestii fundatora pomnik stać miał w północnej części Rynku Staromiejskiego).

Okolo 1780 roku o pozyskaniu tegoż popiersia starała się księżna Izabela Czartoryska dla tworzonego właśnie muzeum w Puławach. Dopiero na początku XIX wieku z inicjatywy Stanisława Staszica popiersie zostało umieszczone w Kościele św.św. Janów, gdzie stoi do dziś, także w Kaplicy Aniołów Stróżów (Kopernikowskiej).

FONTANNA COSMOPOLIS

Swoistą pamiątką kopernikowską - nawiązaniem do ósmej strony dzieła Kopernika "De revolutionibus..." przedstawiającą układ heliocentryczny jest fontanna Cosmopolis na Plantach za Harmonijką. Fontanna ma 113 dysz wodnych rozmieszczonych na orbitach Merkurego, Wenus, Ziemi, Marsa, Jowisza i Saturna. Centralna dysza, umieszczona w miejscu Słońca wyrzuca wodę na wysokość 5 m, a dysze na orbitach - do 4,5 m. Sterowana elektronicznie fontanna w sezonie turystycznym kilka razy po zmierzchu prezentuje seanse dźwięku i światła. Turyści i mieszkańcy mogą usłyszeć m.in. napisany specjalnie dla fontanny utwór Krzesimira Dębskiego "Cosmopolis". Kompozycja ma 15,5 min. W jej nagraniu uczestniczyli muzycy Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej oraz Chór Astrolabium Wyższej Szkoły Bankowej. –

Muzyka nawiązuje do bogatej historii Torunia i osoby Kopernika – opowiada Krzesimir Dębski. - Przez moment miałem odczucie, że pretekstów artystycznych do stworzenia muzyki jest w Toruniu aż za dużo. Zastosowałem więc średniowieczne motywy muzyczne, które będą odpowiadały gotyckiej architekturze miasta. Są one jednak skompilowane z fakturą awangardowej muzyki współczesnej. W konstrukcji poszczególnych fraz muzycznych są astronomiczne odniesienia matematyczne. Jest też w tym utworze związek z wizjami muzycznymi Talesa z Miletu i Pitagorasa. Trzeba wiedzieć, że to byli również twórcy naszego systemu muzycznego.

ZJAZD FILATELISTÓW W TORUNIU

Walny Zjazd Związków i Stowarzyszeń Filatelistycznych w Polsce, odbył się w dniach 4-5 września 1948 roku w Toruniu, poza członkami organizacji toruńskiej, wzięli w nim udział delegaci z całej Polski a wśród nich Józef Tislowitz, Stanisław Mikstein, Stanisław Adamski i inni .

Dzień 4 września -był to dzień obchodów 25-lecia Związku Filatelistów w Toruniu.

Drugiego dnia, odbyło się spotkanie , mające na celu reaktywowanie Związku Stowarzyszeń Filatelistycznych w Polsce.

Po długich debatach Związek reaktywowano wybierając zarząd, w skład którego weszli jako prezes Stanisław Adamski.

Zn.nr 468/1946r. **ZJAZD FILATELISTÓW W TORUNIU** .
Brama Mostowa (1432, arch. Jan Gotland i mury obronne Torunia. z XIII – XIV w. rozbudowane 1420 – 1449.
Na znaczku umieszczono napis ZJAZD FILAT.
TORUŃ 1848

POMNIK w WARSZAWIE

Zn nr 765/1955r. **POMNIKI WARSZAWY(I)**.
Pomnik Kopernika rzeźba duńskiego artysty Bertela Thorvaldsena

Zn.nr 1455/1965r. **VII WIEKOWA WARSZAWA**
Pałac Staszica. Przed frontonem pałacu pomnik Mikołaja Kopernika

Pomnik Mikołaja Kopernika w Warszawie –pomnik dłuta duńskiego rzeźbiarza Bertela Thorvaldsena znajdujący się przed Pałacem Staszica.

Posąg z brązu przedstawia siedzącego Mikołaja Kopernika z cyrklem w prawej dłoni i sterą armilarną w lewej dłoni.

Po obu stronach czarnego cokołu są wyryte i złożone napisy: od strony ul Kopernika po łacinie *Nicolao Copernico Grata Patria* (pol. *Mikołajowi Kopernikowi Wdzięczna Ojczyzna*), a od strony pałacu Zamoyskich po polsku – *Mikołajowi Kopernikowi Rodacy*.

Ufundowany przez Stanisława Staszica monument został odsłonięty 11 maja 1830 przez Juliana Ursyna Niemcewicza. Stał przed Pałacem Staszica w Warszawie, siedzibą Towarzystwa Przyjaciół Nauk

W 1940 w czasie okupacji niemieckiej dokonano zasłonięcia napisów wyrytych na cokole. W miejscu *NICOLAO COPERNICO GRATA PATRIA* umieszczono tablicę z napisem *STA SOL NE MOVEARE*

(*Stój, Słońce, powstrzymaj swój bieg*), a napis *MIKOŁAJOWI KOPERNIKOWI RODACY* zasłonięto tablicą z napisem w języku niemieckim *DEM GROSSEN ASTRONOMEN NIKOLAUS KOPERNIKUS (Wielkiemu astronomowi Mikołajowi Kopernikowi)*^[5]. Podczas montażu tablic jeden z pracowników zarządu miasta, artysta-rzeźbiarz Maksymilian Potrawiak, celowo posmarował śruby towotem, aby łatwo było je można odkręcić.

W 1944, po powstaniu warszawskim, pomnik został zniszczony i prawdopodobnie jako przeznaczony na złom wywieziony z Warszawy. Po zakończeniu wojny odnaleziono go na złomowisku we wsi Hajduki Nyskie. Został przeniesiony na swoje miejsce i symbolicznie odsłonięty 22 lipca 1945. W marcu 1949 rzeźbę zdjęto z cokołu w celu gruntownej konserwacji. Została ona przeprowadzona w warszawskiej odlewni Braci Łopieńskich. Pomnik został odsłonięty 22 lipca 1949.

W maju 2007 na placu wokół pomnika został umieszczony model Układu Słonecznego uwieczniony w *De revolutionibus orbium coelestium*. W nawierzchni wyłożonej skandynawskim czerwonym granitem vanga , orbity zostały zaznaczone jaśniejszym kamieniem pochodzącym z Chin, a na nich umieszczono planety odlane z brązu w Odlewni Metali Nieżelaznych w Warszawie. Autorem projektu jest rzeźbiarz Antoni Grabowski, a początkowo matowe planety mają z czasem zostać wypolerowane stopami przechodniów.

POMNIK W KRAKOWIE

Pomnik Mikołaja Kopernika – pomnik znajdujący się w Krakowie na Plantach u wylotu ulicy Gołębiej.

Zn. nr 365/1945r.
WYDANIE OBIEGOWE
– ZABYTKI KRAKOWA

zn.nr 413/ bl. Nr 9/ 1946r.
KOMISJA EDUKACJI
NARODOWEJ

Powstał w 1899 r. według projektu Cypriana Godebskiego, uroczyste odsłonięty na dziedzińcu Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W 1953 r. z inicjatywy Karola Estreichera pomnik został przeniesiony w obecne miejsce, na Planty przed Collegium Witkowskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego

Pomysłodawcą wzniesienia pomnika był historyk sztuki Marian Sokołowski, fundusze z których powstał pomnik pierwotnie były przeznaczone na obrazy z dziejów UJ, do ich namalowania jednak nie doszło z powodu śmierci Jana Matejki, który miał być ich autorem. Stawiając pomnik Kopernika uczczono 500-lecie odnowienia UJ.

Pomnik odlany z brązu przedstawia Mikołaja Kopernika w stroju żaka, stojącego na granitowym cokole, w który wmontowane są cztery marmurowe tablice z napisami w języku łacińskim poświęcone pamięci wielkiego astronoma. W rękach Kopernik

trzyma astrolabium. Pierwotnie pomnik został zaprojektowany jako fontanna o czym do dziś świadczą odpływy i koperty u dołu cokołu do wlewu wody. Cztery marmurowe kolumny otaczające cokół zostały dopasowane do neogotyckiej architektury Collegium Maius.

WYDANIA tzw. KRAKOWSKIE zn nr 365/ 1945r .

zn.nr 413 z bloku . 9/1946r. KOMISJA EDUKACJI NARODOWEJ

Komentarz. Uzupełnienie opisu znaczka 413 dziedziniec Collegium Maius i pomnik Mikołaja Kopernika
Dodatkowo na znaczku umieszczono Rok 1364, nominal znaczka
6 zł+ 24 zł. napisy BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA W KRAKOWIE ,
MIĘDZYNARODOWE BIURO WYCHOWANIA. BIE

POMNIK KRAKOWSKI W BUDYNKU POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Kasownik nr 64 056

Pomnik Mikołaja Kopernika dłuta krakowskiego rzeźbiarza Walerego Gadomskiego w siedzibie Polskiej Akademii Nauk przy ulicy Sławkowskiej w Krakowie,

Wykonany w 1872r.

Astronom w polskim stroju siedzi oparty o astrolabium, a u jego stóp leży otwarta książka;

POMNIK KOPERNIKA W CHORZOWIE

W Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku w Chorzowie, koło planetarium, upamiętniono postać naszego astronoma. Większość monumentów Kopernikańskich, zarówno w Polsce, jak i za granicą, powstała w roku 1973, z okazji 500. rocznicy urodzin astronoma.

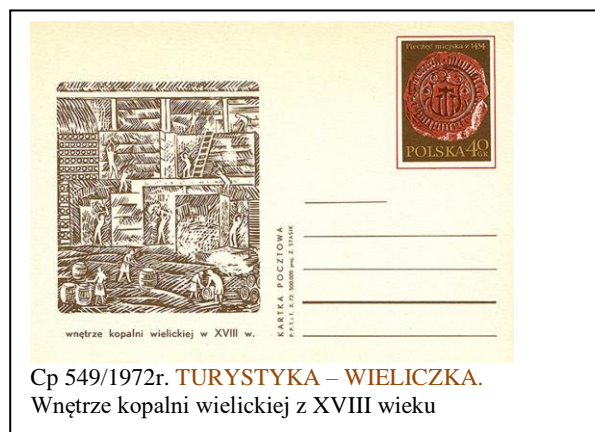
Realizacja chorzowska jest wcześniejsza, pochodzi bowiem z 1964 roku.

Budowę Planetarium Śląskiego im. Mikołaja Kopernika rozpoczęto z okazji Roku Kopernikowskiego w 1953 roku. Zbudowano je na najwyższym wzniesieniu parku tzw. Górze Parkowej. Jest to największe i najstarsze planetarium i obserwatorium astronomiczne w Polsce. Zostało założone 4 grudnia 1955 roku w ówczesnym Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku (obecnie nazywany również PARKIEM ŚLĄSKIM)

Autorem rzeźby jest Jerzy Bandura (1915-87), rzeźbiarz i grafik, profesor ASP w Krakowie. Rzeźba o wysokości 4 m, wykonana w granicie, przedstawia postać stojącą na płaskiej, okrągłej platformie. Artysta wyeksponował ręce, trzymające kulę (ziemską?) i twarz, zwróconą ku niebu. Sylwetka wyrasta wprost z ziemi a kształtem swym przypomina wskazówkę zegara słonecznego. Postać, mimo że grubo i ostro

ciosana w kamieniu, ma w sobie jakąś miękkość i ciepło. Pomnik, wraz z placem, na którym został usytuowany i planetarium stanowią jedną całość architektoniczną.

WIELICZKA Komora imieniem M. Kopernika i pomnik

Zaczyna się w nadszybiu, wiedzie przez Szyb Daniłowicza, by przenieść turystów schodami 64 metry pod ziemię, do pierwszej komory na I poziomie Kopalni. Trasa biegnie między innymi przez komorę polskiego astronoma, gdzie turyści **mogą usłyszeć ciekawostki o Mikołaju Koperniku**. I nie tylko. To tu właśnie znajduje się jeden z jego najsłynniejszych pomników. Cały wykonany z soli.

Abyś poczuł się jak na [Trasie Turystycznej](#) zaczniemy od ciekawostki.

Mikołaj Kopernik nie bez powodu ma bowiem swoją komorę w wielickiej kopalni. Zanim jednak powiemy dlaczego tak się stało, **przyjrzyjmy się wyjątkowej historii samej komory**.

Powstała ona jeszcze przed 1785 rokiem, w wyniku eksploatacji bryły soli zielonej. Czyli jakiej? Zawierającej średnio 95% halitu i niewielką domieszkę iłu, której zawdzięcza swój zielony kolor. A bryły te były naprawdę imponujące – niektóre z nich miały objętość 20 000 m³! Jeszcze jednak sporo zanim komora ta powstała, bo ok. 200 lat wcześniej, Kopalnię Soli „WIELICZKA” odwiedził ówczesny student Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie., **był to właśnie Mikołaj Kopernik**. Pomnik pewnie mu się jeszcze wtedy nawet nie śnił, a na pewno się kilkadziesiąt metrów pod ziemią...

Dziś, przytaczając ciekawostki o Koperniku, żaden przewodnik nie pominie faktu, że z okazji 500. rocznicy urodzin najsłynniejszego polskiego astronoma, w 1973 roku, pierwszą komorę wielickiej kopalni nazwano na jego cześć. Mimo że była ona zaniedbana i zrujnowana, dzięki wysiłkowi wielickich górników udało się ją odrestaurować, **a polski rzeźbiarz wykonał niezwykle pomnik**.

Gdzie znajduje się pomnik Mikołaja Kopernika? Ten najbardziej nietypowy i niezwykle właśnie w komorze jego imienia. Stał on tam w roku, w którym uroczyste nadano nazwę komorze – wspaniała, mająca 4,5 metra wysokości solna rzeźba wykonana została przez Władysława Hapka. A to wcale nie było takie proste.

Pomnik Mikołaja Kopernika stoi - i to w centralnym miejscu komory. I prezentuje się naprawdę okazale!

Sporych rozmiarów cokół z przedziałem lat 1473-1973. Dumny astronom, trzymający w prawej ręce ziemską kulę, w lewej – słynne dzieło De revolutionibus orbium coelestium (O obrotach sfer niebieskich).

WITRAŻE POLSKIE

„**APOLLO SYSTEM ASTRALNY KOPERNIKA**” (1904r.) pastel, projekt witraża Stanisława Wyspiańskiego, Muzeum Narodowe Kraków Wybór tematu witrażu był związany z połączeniem się Towarzystwa Lekarskiego z Astronomicznym. Pierwotnie miała być na nim przedstawiona postać Mikołaja Kopernika. Ostatecznie temat uległ zmianie, pozostała natomiast tematyka związana z astronomią – wybrano postać Apolla-Słońca.

zn nr 1958/ 1971r.
WITRAŻE POLSKIE
"Apollo, system
astralny
Kopernika" Stanisław

Wybór tematu witrażu był związany z połączeniem się Towarzystwa Lekarskiego z Astronomicznym. Pierwotnie miała być na nim przedstawiona postać Mikołaja Kopernika. Ostatecznie temat uległ zmianie, pozostała natomiast tematyka związana z astronomią – wybrano postać Apolla-Słońca.

Witraż został wykonany na podstawie pastelu Stanisława Wyspiańskiego pod tym samym tytułem; pastel ten znajduje się w kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie, do którego trafił w 1946 roku jako dar dr. Nowaka. Projekt witrażu jest jednym z najczęściej reprodukowanych dzieł Wyspiańskiego, drukowanym w czasopiśmie, wydawnictwach albumowych i na znaczkach pocztowych

Opis witrażu

Apollo, bóg-Słońce, jest na witrażu przedstawiony skrępowany i przywiązany do liry, która przygniata go swym ciężarem. Takie ujęcie tematu jest interpretowane między innymi jako odwołanie do „zatrzymania” słońca przez Mikołaja Kopernika. Wokół Apolla przedstawione są inne planety układu słonecznego – Saturn, Jowisz, Mars, Merkury, Ziemia, Luna, i Wenus.

Apollo (System Kopernika) – zaprojektowany przez Stanisława Wyspiańskiego witraż w oknie Domu Towarzystwa Lekarskiego w Krakowie.

Klatka schodowa ma fryz z liści i kwiatów kasztanowca, ten sam motyw zdobi balustradę schodów. Na tle złotych ścian doskonale wygląda witraż projektu Wyspiańskiego – alegoria układu słonecznego Apollo spętany, witraż został zniszczony w styczniu 1945 podczas wysadzania przez Niemców pobliskiego wiaduktu

kolejowego. Odnowiono go dopiero w 1972.

Miejsce i historia powstania witrażu

Witraż znajduje się w budynku Domu Towarzystwa Lekarskiego przy ul. Radziwiłłowskiej 4 w Krakowie. Budynek wybudowano na zlecenie doktora Juliana Nowaka w 1904 roku. Jest to jeden z wielu dekoracyjnych elementów wykończenia tego budynku zaprojektowanych przez Wyspiańskiego, który poza tym zaprojektował dla niego również balustrady schodów, polichromie czy posadzki, a ponadto wyposażenie: meble, żyrandole.

Wykonane według projektu Wyspiańskiego witraże w Domu Lekarskim są jedynymi witrażami tego artysty we wnętrzu świeckim.

Zachwyca reprezentacyjna klatka schodowa z dekoracyjną balustradą i witrażem S. Wyspiańskiego „Apollo spętany, czyli System Kopernika” (1904). Dziś podziwiamy replikę wykonaną w 1972 według oryginalnych kartonów przez ten sam Krakowski Zakład Witraży, Oszkleń Artystycznych i Fabrykę Mozaiki Szklanej S. G. Żeleńskiego. Pierwotny witraż rozsypał się, kiedy w 1945 okupanci wysadzili w powietrze pobliski wiadukt kolejowy. Symbolika witraża związana jest z postacią patrona Towarzystwa - Mikołajem Kopernikiem i nawiązuje do dzieła "O obrotach sfer niebieskich". Sumuje przemyślenia artysty na temat związków sztuki antycznej z chrześcijaństwem..

STUDIA W KRAKOWIE

Kopernik został wysłany na studia do Krakowa i na wydziale sztuk wyzwolonych Akademii Krakowskiej studiował od 1491 do 1495 roku.

Dzięki protekcji Łukasza Watzenrodego w roku 1491 Andrzej i Mikołaj Kopernikowie rozpoczęli studia na Akademii Krakowskiej (Mikołaj podpisał się *Nicolaus Nicolai de Thuronia*, co z łaciny oznacza: „Mikołaj, syn Mikołaja, z Torunia”). Czasy jego krakowskich studiów przypadły na okres świetności tzw. krakowskiej szkoły astronomiczno-matematycznej – wykładali tam m.in.: Marcin Król z Przemysła, Marcin Bylica z Olkusza, Maciej z Miechowa, Jan z Głogowa czy **Wawrzyniec Korwin**. Jednym z nauczycieli astronomii Kopernika był wówczas Wojciech z Brudzewa, który nie prowadził zajęć na uczelni, ale wykładał prywatnie poza Akademią. Mikołaj studiował na jednym roku z Bernardem Wapowskim z Radochonic, z którym przyjaźnił się do końca życia. Studia ukończył w 1495 r., bez uzyskania żadnego tytułu, gdyż utrudniłoby to kontynuowanie nauki we Włoszech, dokąd wyjechał z bratem dzięki wsparciu

finansowemu Łukasza Watzenrodego.

Decyzją senatu uniwersyteckiego w 1947 roku powołano Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego z siedzibą w Collegium Maius. W jego zbiorach znajdują się głównie przedmioty związane z dziejami uniwersytetu. W tym m.in. Kolekcja przyrządów astronomicznych, także te, którymi posługiwał się Mikołaj Kopernik.

Komentarz:

Collegium Maius – najstarszy budynek Akademii Krakowskiej, znajdujący się w Krakowie przy ul. Jagiellońskiej 15 15, na rogu z ul. św. Anny. Geometria euklidesowa – klasyczna odmiana geometrii opisana po raz pierwszy przez Euklidesa w dziele Elementy (z IV w. p.n.e.). Zebrał on całą ówczesną wiedzę matematyczną znaną Grekom.

STUDIA W BOLONII

Komentarz. Bolonia (wł. Bologna) – miasto w północnych Włoszech, Ważny ośrodek handlowy, przemysłowy, kulturowy, naukowy (najstarszy na świecie uniwersytet założony w 1088r.).

Dzięki staraniom wuja Łukasza w 1496 r. rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie w Bolonii, wpisując się w styczniu 1497 r. do albumu nacji niemieckiej bolońskiego Uniwersytetu Jurystów. Uniwersyteckie nacje były luźnymi korporacjami, grupującymi studentów według bardzo ogólnych kryteriów geograficznych, a nie narodowych. Do nacji niemieckiej zaliczano wówczas m.in. Polaków, Czechów i Węgrów.

Wykładowcami min kanonista **Antonio Burgos**, choć tematy prawnicze niezbyt interesowały Kopernika. Słuchał wykładów **Pomponacjusza**. Nauczycielami, którzy wywarli na niego największy wpływ, byli: astronom **Dominik Maria Novara**, geograf **Marek z Benewentu** i malarz **Francesco Francia**. Według Birkenmajera lektura dzieła Novary *De motu octavae sphaerae* wywarła wpływ na myśl kopernikańską.

20 października 1497 Kopernik pełnoprawnie objął kanonię warmińską, co zapewniło mu utrzymanie do końca życia (władzę sprawował poprzez Andrzeja Cletza i Krzysztofa Tapiaua). W 1500 r. odbył wraz z bratem **Andrzejem Kopernikiem** podróż do Rzymu, gdzie wygłosił kilka prywatnych wykładów. Tam, w nocy z 5 na 6 listopada 1500, obserwował zaćmienie Księżyca.

Komentarz. W 1497 roku ukazała się „Kronika świata”, napisana przez wybitnego niemieckiego humanistę i kronikarza HARTMANNA SCHEDLA (1440 – 1514. Schedl opisuje m.in. najważniejsze ośrodki naukowe Europy, a opisy te ilustruje panoramami

odpowiednich miast. Bardzo pochlebnie wyraził się o Uniwersytecie Krakowskim. Z „Kroniki świata” projektanci znaczków wykorzystali kilka rysunków. M.in. na znaczkach polskich 1867, 1867 i 1869.

STUDIA W PADWIE

W 1501 r. Kopernik na krótko powrócił na Warmię, po czym 28 sierpnia 1501 uzyskał zgodę kapituły warmińskiej na rozpoczęcie kolejnych studiów medycznych na Uniwersytecie w Padwie, kontynuując studia prawnicze. Wraz z bratem Andrzejem wkrótce udał się do Italii.

Wśród historyków istnieje spór, gdzie i kiedy Kopernik zaczął studia medyczne i czy skończył studia prawnicze jeszcze w Bolonii czy już w Padwie. Dominuje pogląd, że Kopernik uzyskał w Bolonii magisterium sztuki, ale studiował tam także przez rok medycynę. Po przyjeździe do Padwy wznowił studia medyczne. Wbrew treści epitafium na grobie Kopernika we Fromborku astronom nigdy nie uzyskał stopnia doktora medycyny. Najprawdopodobniej uzyskał on stopień licencjata, który pozwalał mu na prowadzenie praktyki lekarskiej, co przemawia za twierdzeniem, że studiował medycynę przez rok w Bolonii i kontynuował studia w Padwie przez dwa lata. W Padwie Kopernik studiował także filologię grecką, której uczył się od **Niccolò Leonico Tomeo** i pod jego wpływem zaczął tłumaczyć z greckiego na łacinę wiersze **Teofilakta Symokatty**. Latem 1503 r. dobiegał koniec jego studiów i podjął się on obrony doktoratu z prawa kanonicznego na Uniwersytecie w Ferrarze – pomyślny egzamin doktorski odbył się 31 maja 1503.

Komentarz Padwa – miasto i gmina na północy Włoch w regionie Wenecji Euganejskiej, Uniwersytet Padewski (wł. Università degli Studi di Padova) – zlokalizowany w Padwie (Wenecja Euganejska). Założony w 1222 przez uczonych i profesorów, którzy opuścili Uniwersytet Boloński Uniwersytet w Padwie jest drugim najstarszym uniwersytetem we Włoszech, a także piątym (zachowującym ciągłość instytucjonalną) na świecie W 1399 uczelnia została podzielona na dwie instytucje:

Universitas Iuristarum zajmujący się prawem cywilnym, kanonicznym i teologią

Universitas Artistarum, gdzie nauczano astronomii, dialektyki, filozofii, gramatyki, medycyny i retoryki. wykładał tutaj Galileusz,

Zn.nr1869/1970r. - Życie i działalność Mikołaja Kopernika. Portret Mikołaja Kopernika wg obrazu Zincka Nory i panorama Ferrary wg ryciny z XV w.

STUDIA W FERRARZE

Latem 1503 r. dobiegał koniec jego studiów i podjął się on obrony doktoratu z prawa kanonicznego na Uniwersytecie w Ferrarze – pomyślny egzamin doktorski odbył się 31 maja 1503.

zn. nr 1868/1970r. - portret [Mikołaja Kopernika](#) wg miniatury Vincenta de Lesseura i panoramę [Padwy](#) wg rycin z XV w.,

Po dwuletnich studiach medycyny w Padwie Kopernik zobowiązany był do powrotu na Warmię i wylegitymowania się stopniem naukowym doktora prawa. Panująca w Bolonii drożyzna sprawiła, że przyszły astronom zrezygnował z odbycia promocji doktorskiej w tym mieście. Na początku 1503 r. wyjechał do pobliskiej Ferrary, zwanej ze względu na niskie koszty egzaminu *refugium pauperorum*, czyli miejscem ucieczki ubogich.

Rządzona przez wpływową rodzinę d'Este, Ferrara była w XV i XVI w. ważnym centrum kulturalnym i naukowym Włoch, a funkcjonujący tam od 1391 r. uniwersytet przyciągał wielu wybitnych wykładowców prawa oraz medycyny, (jak choćby nauczyciela astronoma, Dominika Marię Novare) oraz studentów z całej niemal Europy. W maju 1503 r. w mieszczącym się przy klasztorze św. Franciszka kolegium "giuristici" Kopernik musiał zaprzysiąc, iż odbył wymagane studia jurystyczne oraz opłacił koszt egzaminu. Wybrał również promotorów: Filipa Bardellę oraz Antoniego Leutusa, zaliczanych do najstarszych wybitnych wykładowców. W ich też obecności 31 V 1503 r. Kopernik złożył obowiązujące egzaminy ze znajomości *Dekretów* oraz *Dekretaliów* i uzyskał tytuł doktora prawa kanonicznego. Otrzymał wówczas doktorskie insygnia: biret i pierścień, a po skończonej ceremonii otoczony promotorami uczestniczył w skromnym przyjęciu (*conventus privatus*).

Prawdopodobnie niebawem Kopernik opuścił Italię i wyruszył w drogę powrotną na Warmię.

Być może nawet wybrał trasę prowadzącą przez przełęcz Brenner oraz Lipsk do Norymbergi, gdzie mógł podziwiać instrumenty Jana Regiomontana oraz poznać przedstawicieli "norymberskiej szkoły" grupującej geografów i kartografów oraz astronomów i matematyków.

Komentarz. Ferrara – miasto w północnych Włoszech, 50 km od Bolonii. W 1391r. został założony uniwersytet. Średniowieczny uniwersytet z wydziałami prawa, architektury, medycyny, farmacji i nauk przyrodniczych, z ogrodem botanicznym

WROCLAW

Zapewne jakiś czas spędził również we Wrocławiu, gdzie osobiście przejął scholasterię św. Krzyża.

zn. nr 3687 z bl 171/2000r.
1000-LECIE WROCLAWIA
Katedra Wrocławska na tle najstarszego zachowanego widoku miasta
~ 1402 ~

zn. nr 799/1955r.
**10-LECIE ODZYSKANIA
ZIEM ZACHODNICH**
Katedra Wrocławska

Kopernik od 1503 r. do 1538 r. był kanonikiem kapituły wrocławskiej . – Był scholastykiem kościoła Świętego Krzyża, czyli tytularnym kierownikiem najlepszej w tym mieście szkoły, która po zgromadzeniu odpowiedniej liczby profesorów miała znaczący wpływ na tworzenie Uniwersytetu. Głównymi współpracownikami Kopernika w tej sprawie byli Bernard Wapowski (1470-1535) – kanonik kapituły krakowskiej, sekretarz królewski, autor kroniki dziejów Polski, wybitny kartograf i astronom oraz Wawrzyniec Korwin (1465-1527)

Pomnik Mikołaja Kopernika

Kopernik we Wrocławiu jest w kilku miejscach.

Mamy Park Kopernika przy Promenadzie Staromiejskiej, Młodzieżowy Dom Kultury im. M. Kopernika przy ul. Kołłątaja i noszący jego imię Port Lotniczy.

U zbiegu ul. Wierzbowej i pl. Teatralnego stoi rzeźba autorstwa prof.

Leona Podsiadłego. Postawiono ją z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Wrocławia oraz Towarzystwa Miłośników Astronomii, w 1974 roku w celu uczczenia 500-rocznicy urodzin astronoma.

W roku 2016 był Europejską Stolicą Kultury, od roku 2019 jest Miastem Literatury UNESCO

OLSZTYN

1954.10.16. 500-lecie POWROTU POMORZA DO MACIERZY – OLSZTYN 1971.06.01. NA SZLAKU KOPERNIKA(2)

Zn.nr 1942/1971r. **TURYSTYKA-NA SZLAKU KOPERNIKA**

Zn nr 736/1954r. **500-LECIE POWROTU POMORZA DO POLSKI**

Cp 561/1973r. **NA SZLAKU KOPERNIKA** znaczek : Herb Olsztyna
Olsztyn Zamek wzmocniony przez Kopernika w roku 1520 przed napaścią wojenną Krzyżaków

Opis znaczka 1942 Zamek w Olsztynie, na przywieszce PW03 astrolabium.

Opis znaczka 736. Zabytkowe gotyckie budowle miasta. Katedra (XV w., wieża 1582 – 96). Brama Wysoka gotycka częściowo zrekonstruowana, wieża Zamku Biskupiego z poł. XIV w., rozbudowana 1530, 1756-58.

Komentarz .Sfera armiralna – astrolabium była najbardziej skomplikowanym narzędziem obserwacyjnym Kopernika. Służyła do wyznaczania położenia na niebie Księżyca i planet. Przyrząd składa się z sześciu koncentrycznych obręczy drewnianych, zaopatrzonych w podziałki kątowe i przemiernik

Gotycki zamek to najstarszy i najbardziej okazały zabytek stolicy Warmii i Mazur. Przez wieki stanowił serce miasta, które rozwijało się w jego cieniu. Kiedyś był domem Mikołaja Kopernika, obecnie mieści się tu siedziba Muzeum Warmii i Mazur, a komnaty i dziedzińce stoją otworem przed zwiedzającymi.

Mikołaj Kopernik był najznamienitszym mieszkańcem olsztyńskiego zamku. Pełnił tu obowiązki administratora dóbr wspólnych warmińskiej kapituły katedralnej. Na olsztyńskim zamku rezydował dwukrotnie. Po raz pierwszy, gdy odbył trzyletnią kadencję administratorską, od 8 listopada 1516 do 9 listopada 1519. Drugi okres pobytu Kopernika w Olsztynie związany był z ostatnią wojną z zakonem krzyżackim. Po spłądowaniu Fromborka przez Krzyżaków Kopernik szukał schronienia na olsztyńskim zamku, a następnie administrował dobrami kapituły w okresie od 23 stycznia 1520 do końca października 1521. Do obowiązków administratora należało zarządzanie dobrami kapituły katedralnej w komornictwach olsztyńskim i melzackim (pieniężnym). Administrator na tych terenach zarządzał ziemią, pełnił władzę sądowniczą oraz odpowiadał za sprawy podatkowe. Także tu, w murach olsztyńskiego zamku, spisał tekst pierwszej księgi „De revolutionibus...” – dzieła swego życia, które „wstrzymało Słońce i pchnęło z posad Ziemię”

Tablica doświadczalna Mikołaja Kopernika. Tablica astronomiczna została wykonana przez Mikołaja Kopernika zapewne na przełomie 1516 i 1517 roku. Umożliwiała ona graficzne przedstawienie momentu równonocy wiosennej. Wyznaczenie tego dnia pozwalało ustalić daty ruchomych świąt kościelnych, a przede wszystkim prowadzić badania nad reformą kalendarza. Zmiana ta była niezbędna, gdyż różnica pomiędzy długością roku kalendarzowego wprowadzonego przez Sobór w Nicei (325 r.), a rokiem astronomicznym powodowała cofanie się zjawisk niebieskich względem dat kalendarzowych. W początkach XVI stulecia różnica ta wynosiła 10 dni, dlatego papież Leon X polecił reformę kalendarza, którą zajmował się sobór laterański V.

Kopernikowski inkunabuł medyczny. Największym skarbem Biblioteki Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie jest tzw. Kopernikowski inkunabuł medyczny. Jest to jedyna, zachowana w zbiorach polskich, książka z biblioteki Mikołaja Kopernika.

DATY

2017 – 500. rocznica skonstruowania przez Kopernika tablicy astronomicznej w olsztyńskim zamku

2021 – 500. rocznica odparcia przez Kopernika krzyżackiego najazdu na miasto

2023 – 550. rocznica urodzin Kopernika

Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne

Olsztyńskie Planetarium (Al. Piłsudskiego 38) to swoisty „pomnik” – obiekt wybudowano w hołdzie Kopernikowi i uroczystie otwarto 19 lutego 1973 r., w 500. rocznicę jego urodzin. To jeden z najbardziej rozpoznawalnych obiektów Olsztyna i druga co do wielkości tego typu instytucja w Polsce. W planetarium można m.in. oglądać zrekonstruowane instrumenty pomiarowe Kopernika (oryginalne się nie zachowały).

„Ławeczka Kopernika”

Popularną wśród olsztynian i turystów „Ławeczkę Kopernika” przy ul. Zamkowej odsłonięto w 2003 r. z okazji jubileuszu 650-lecia miasta. Rzeźba, przy której można usiąść, przedstawia postać astronoma spoglądającego w górę i zwróconego w stronę zamku.

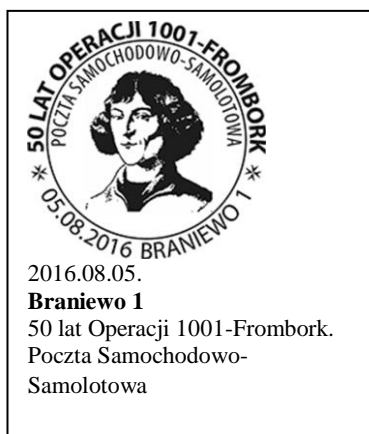
Pomnik

W zamkowym parku stoi ponad stuletni pomnik Kopernika (uroczystość odsłonięcia odbyła się w listopadzie 1916 r.). Był to pierwszy pomnik w powojennym Olsztynie. Umieszczony na monumencie napis głosi: „Obrońcy grodu olsztyńskiego przed najeźdźcą krzyżackim. Wielkiemu Polakowi Mikołajowi Kopernikowi – wdzięczni rodacy”.

Cenne zbiory

W archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie znajdują się cenne zbiory dokumentujące olsztyński i warmiński etap biografii Kopernika (np. jedyne odnalezione po wojnie strony oryginału „Lokacji Łanów Opuszczonych”).

BRANIEWO W Braniewie Kopernik przeżył trudne chwile w styczniu 1520 r., po zajęciu miasta przez Krzyżaków, gdy jako poseł biskupa warmińskiego Fabiana Luzjańskiego prowadził negocjacje z wielkim mistrzem Zakonu. Na pewno był tutaj również w sierpniu 1538 r. w trakcie objazdu włości z nowo wybranym biskupem Janem Dantyskiem, a także w czerwcu 1541 r. na naradzie z tymże biskupem.

2016.08.05.

Braniewo 1

50 lat Operacji 1001-Frombork.
Poczta Samochodowo-
Samolotowa

Braniewo jest najstarszym miastem Warmii (prawa miejskie uzyskało w 1254 r.) i jej pierwszą stolicą (1250-1341 r.). Do końca XVIII w. było też jedynym warmińskim portem morskim. Nad jego historycznym centrum góruje odbudowany gotycki kościół św. Katarzyny. Z zamku biskupiego zachowała się jedynie wieża bramna. Innymi zabytkami Braniewa są kościoły: Krzyża Św. (XVIII w.), św. Trójcy (XVI w., obecnie cerkiew greckokatolicka) i św. Antoniego (XIX w.), oraz kolegium jezuickie, klasztor katarzynek i spichlerz tzw. mariacki (XVII w.)

FROMBORK

Zn.nr 1050/1960r. **HISTORYCZNE**
MIASTA POLSKIE - Wieża Kopernika
i Katedra we [Fromborku](#), /opis/

Zn nr 1175/1962r. – **POLSKIE**
ZIEMIE PÓLNOVCNE
Wieża Kopernika we Fromborku
i herb Olsztyna, /opis/

Zn. nr 1943/1971r. **NA**
SZLAKU KOPERNIKA /opis/

Opis znaczka 1050 Na znaczku przedstawiono :

Zabytki na Wzgórzu Katedralnym z XIV – XVIII w. , m.in. Wieża Kopernika i fronton gotyckiej katedry (1329-42), portal 1388r.

Opis znaczka nr 1175. Wieża Kopernika na wzgórzu katedralnym we Fromborku. **Wieża Kopernika**

we Fromborku – zabytkowa czterokondygnacyjna wieża na planie kwadratu w północno-zachodnim narożu Wzgórza Katedralnego we Fromborku. Wieża Kopernika powstała przed 1400 i jest najstarszym elementem fortyfikacji Wzgórza Katedralnego. Wzmiankowana jest w 1499 jako wieża mieszkalna. W latach 1504–1543 należała do Mikołaja Kopernika, a od 1610 nazywana jest Wieżą Kopernika (*Curia Copernicana*). Wieża w swych wyższych kondygnacjach była wielokrotnie przebudowywana. Obecnie turyści nie mogą wejść do środka wieży.

Opis znaczka 1943 –Katedra we Fromborku, na przywieszce układ heliocentryczny wg szkicu Mikołaja Kopernika.

Kopernik po raz pierwszy przyjechał do miasta w lipcu 1501 r., aby oficjalnie przyjąć godność kanonika warmińskiego. Potem mieszkał tutaj od końca 1510 r. przez resztę życia (z przerwami na pobyt w Olsztynie i krótsze wyjazdy).

Na fromborskim Wzgórzu Katedralnym uczony zakupił basztę, do dzisiaj znaną jako Wieża Kopernika. Poza murami kompleksu nabył zaś kanonię. W jej ogrodzie urządził stanowisko do prowadzenia obserwacji nieba (tzw. pavementum), którego śladów nie udało się do tej pory odnaleźć. Obserwacje owe wykorzystywał przy pracach nad reformą kalendarza juliańskiego, do udziału w których został zaproszony przez uczestników soboru laterańskiego w 1513 r., oraz oczywiście przy pisaniu kolejnych rozdziałów dzieła swojego życia „O obrotach”.

Frombork uzyskał prawa miejskie w 1310 r. Był i nadal jest siedzibą kapituły warmińskiej, a w latach 1795-1945 pełnił również funkcję stolicy biskupiej. Spolszczona nazwa Frauenburg (Zamek Pani) odnosi się do Najświętszej Marii Panny, patronki świątyni, wznoszącej się na Wzgórzu Katedralnym. Poza tym kompleksem zachowały się inne gotyckie budowle: szpital św. Ducha, Wieża Wodna, dawny kościół św. Mikołaja. Inne zabytki to: kanonik z XVII-XIX w. i pałac biskupi z XIX w.

U stóp Wzgórza Katedralnego w 1973 r. ustawiono pomnik Kopernika. Figura z brązu ma 6 m wysokości, a stoi na granitowym cokole (3 m). Autorem monumentu jest Mieczysław Welter.

Cp 399/1968r. TURYSTYKA – FROMBORK. Na znaczku panorama miasta. Ilustracja - katedra . Okolicznościowy datownik ze zmienną datą „FROMBORK ZHP OPERACJA 1001

Cp190/1960r.

ZABYTKOWE BUDOWLE MIAST POLSKICH

zn. Frombork Wieża Kopernika

OPERACJA 1001-FROMBORK – harcerska akcja odbudowy zniszczonego podczas II wojny światowej Fromborka.

Na miejsce tej największej w dziejach polskiego harcerstwa akcji wybrano Frombork. Powodów takiej decyzji było kilka. Po II wojnie światowej miasto praktycznie nie istniało (na pewien czas, do 1959, utraciło nawet prawa miejskie). Zniszczenia wojenne pochłonęły 80% jego zabudowy. Najważniejszym powodem było jednak przygotowanie z wielkim rozmachem uroczystych obchodów 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika w roku 1973. Frombork, w którym przez wiele lat mieszkał i pracował Mikołaj Kopernik, gdzie zmarł i został pochowany, Nazwa akcji miała nawiązywać do 1001 rocznicy powstania państwa polskiego, choć często za początek akcji podaje się zarówno rok 1966, jak i 1967. W latach 1966–1973 w ramach akcji Związku Harcerstwa Polskiego pod kryptonimem „Operacja 1001-Frombork” od 30 do 46 tysięcy instruktorów, harcerek i harcerzy ze szkół zawodowych i przykładowych prowadziło akcję odbudowy Fromborka.

Cp 399/1968r. TURYSTYKA.

znaczek. panorama miasta

.ilustracja . katedra

LIDZBARK WARMIŃSKI

Opis znaczka nr 1918 Zamek biskupów w Lidzbarku Warmińskim , gotyk (1339 – 1400)wieżyczki po 1497, rozbudowany i przebudowany w XVI i XVIII w.) Obecnie w salach zamkowych mieści się Muzeum Warmińskie

Zamek biskupi w Lidzbarku Warmińskim – zamek z XIV wieku, należący do najcenniejszych zabytków architektury gotyckiej w Polsce. Od 2018r. pomnik historii. Zamek budowano w latach 1350-1401. Prace budowlane rozpoczęto w rok po przeniesieniu z Ornety (niem. Wormditt) do Lidzbarka Earmińskiego (niem. Heilsberg) siedziby biskupów warmińskich W czasie kadencji biskupa Sorboma dziedziniec

Zn nr1918/1971r. ZAMKI POLSKIE

Zamek biskupów w Lidzbarku Warmińskim, gotyk (1330-1400), wieżyczki po 1497, rozbudowany i przebudowywany w XVI i XVIII w.) , obecnie Muzeum Regionalne

zamku otoczony został dwukondygnacyjnymi krużgankami. Dziedziniec lidzbarskiego zamku ze względu na krużganki przypomina dziedziniec Królewskiego Zamku na Wawelu. Wybudowany w widłach rzek Łyny i Symsarny

Na lidzbarski dwór swojego wuja, biskupa Łukasza Watzenrode, Kopernik po raz pierwszy przybył na przełomie 1495 i 1496 r., w związku z próbą objęcia funkcji kanonika warmińskiego. Po przyjeździe na Warmię na stałe w 1503 r. mieszkał w lidzbarskim zamku do 1510 r., pełniąc obowiązki osobistego sekretarza i lekarza biskupa.

Kopernik towarzyszył wujowi podczas zjazdów stanów pruskich, negocjacji polsko-krzyżackich i innych wydarzeń politycznych, doskonaląc swoje talenty dyplomatyczne. Równoległe prowadził też badania astronomiczne, opracowując zarys teorii heliocentrycznej, który zawarł w tzw. „Komentarzyku”.

W podziękowaniu za doznane dobrodziejstwa, właśnie wujowi zadeedykował swoje pierwsze wydane drukiem dzieło, którym było tłumaczenie z greki na łacinę tomu listów bizantyjskiego pisarza Teofilakta Symokatty. Po przeprowadzce do Fromborka astronom odwiedzał stolicę biskupią wielokrotnie.

Lidzbark Warmiński jest miastem od 1308 r., a w latach 1350-1795 pełnił funkcję stolicy Warmii. Zachował się tutaj gotycki zamek, w którym urzędowali biskupi. Innymi gotyckimi zabytkami miasta są: kościół kolegiacki św. Piotra i Pawła z klasztorem oraz Wysoka Brama. Późniejsze budowle to m.in.: klasycystyczna Oranżeria Krasickiego (początek XVIII w.), w której obecnie mieści się ośrodek kultury, kościoły Podwyższenia Krzyża (koniec XVIII w.) i ewangelicki (początek XIX w., obecnie cerkiew prawosławna), ratusz (XIX w.).

Lidzbarski zamek wzniesiono przy ujściu Symsarny do Łyny w latach 1350-55. Od końca XVI w. warownia zatracala charakter obronny, przekształcając się w okazały dwór biskupi. Czteroskrzydłowa budowla ocalała z pożóg wojennych. Jej dziedziniec otaczają efektowne krużganki, co przyniosło jej miano Wawelu Północy. Szczególne wrażenie robi Wielki Refektarz i kaplica z rokokowym wyposażeniem. Obecnie w salach zamkowych mieści się Muzeum Warmińskie, oddział Muzeum Warmii i Mazur. Stała ekspozycja placówki jest poświęcona wybitnym mieszkańcom zamku, głównie Ignacemu Krasickiemu i innym biskupom (ale także Mikołajowi Kopernikowi).

Duże znaczenie dla uformowania się osobowości i zainteresowań Kopernika miał jego wieloletni pobyt w Lidzbarku Warmińskim. Okres szczególnie silnych związków astronoma z tym miastem przypadł na lata 1503-1509

Łukasz Watzenrode marzył o karierze duchownej dla swego siostrzeńca, Mikołaja Kopernika. W 1495 r. zaprosił go do Lidzbarka z nadzieją, iż uda mu się zdobyć dla niego wakującą właśnie po śmierci Jana Zana (zm. 26 VIII 1495) kanonię warmińską

W 1503 r. Mikołaj Kopernik powrócił na Warmię jako młody doktor prawa kanonicznego i lekarz. Wysłany został do Lidzbarka, gdzie miał troszczyć się o zdrowie starzejącego się wuja oraz służyć mu pomocą w prowadzeniu bieżącej polityki. Dzięki temu stał się świadkiem przyjmowania przez Watzenrodego wielu poselstw i z bliska poznawał arkana jego polityki wobec kapituły, stanów pruskich oraz zakonu krzyżackiego i dworu polskiego. Kopernik wspomagał także biskupa w konfliktach granicznych z Gdańskiem i Elblągiem czy Zakonem. W tych okolicznościach sporządził wówczas kilka map spornych terenów. U boku Watzenrodego brał również udział w zjazdach stanów pruskich oraz w spotkaniach z królem polskim Aleksandrem, który wiosną 1504 r. przybył do Prus Królewskich, aby odebrać należny mu hołd. Podobnie latem 1506 r. Kopernik uczestniczył w obradach stanów pruskich z komisarzami króla polskiego w Malborku, a 24 stycznia 1507 r. był świadkiem koronacji Zygmunta I w Krakowie.

W wolnych chwilach Kopernik mógł jednak realizować własne zainteresowania i korzystać z bogatej biblioteki biskupów. To właśnie w Lidzbarku ok. 1509 r. opracował pierwszy zarys teorii heliocentrycznej, tzw. *Commentariolus*, a w końcu 1509 r. opublikował w Krakowie we własnym przekładzie na łacinę greckie *Listy* Teofilakta Symokatty

ICH PATRONEM JST MIKOŁAJ KOPERNIK

PLANETARIUM I OBSERWATORIUM ASTRONOMICZNE IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W CHORZOWIE

Planetarium Śląskie – największe i najstarsze planetarium i obserwatorium astronomiczne w Polsce. Zostało założone 4 grudnia 1955 roku w ówczesnym Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku (obecnie nazywany również Parkiem Śląskim) położonym w Chorzowie. Budowę Planetarium Śląskiego im. Mikołaja Kopernika rozpoczęto z okazji *Roku Kopernikowskiego* w 1953 roku. Zbudowano je na najwyższym wzniesieniu parku tzw. *Górze Parkowej*. Centralnym urządzeniem Planetarium Śląskiego był potężny projektor, noszący również nazwę „planetarium” lub nazywany inaczej „UPP” ([ang.](#) *Universal Projection Planetarium*). Projektor został wyprodukowany przez zakłady Zeissa w Jenie. Waży on ponad 2 tony, natomiast wysokość przy pionowym ustawieniu wynosi 5 m. Odtwarza on wygląd nieba z dowolnego miejsca na Ziemi o dowolnej porze, naśladując rzeczywisty firmament. Ekranem projekcji jest największa w kraju kopuła o średnicy 23 metrów. Widownia może pomieścić 400 osób

Zn. nr 1564/1966r. **TURYSTYKA**.
Planetarium Śląskie w Chorzowie,

BADANIE KOSMOSU. Badanie kosmosu. 1973 – praca doświadczalnych stacji astronomicznych „SALUT” i „COPERNICUS”

Orbitalne Obserwatoria Astronomiczne

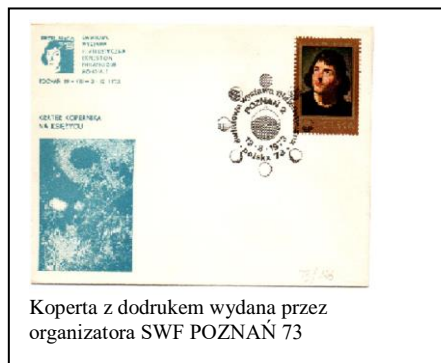

zn. nr 2109/ 1973r. **BADANIE KOSMOSU**.
„Copernicus, amerykańskie kosmiczne laboratorium astronomiczne. przywieszka portret toruński Mikołaja

Program OAO (Orbiting Astronomical Observatory) – amerykańskie astronomiczne, obserwacyjne i pomiarowe satelity wyposażone w aparaturę optyczną i urządzenia do przetwarzania i przekazywania danych. Na orbicie znalazły się trzy satelity tej serii, Trzecia misja OAO-3 (indeks COSPAR 1972-65A) – wystrzelony 21 sierpnia 1972 roku na prawie kołową orbitę 741/749 km przez raketę Atlas Centaur. Zadaniem satelity było obserwowanie kosmicznych źródeł promieniowania. Satelita wyposażony był w teleskop o średnicy 82 cm oraz teleskop rentgenowski stabilizowany z dokładnością trzech setnych sekundy oraz inną aparaturę badawczą. Dla uczczenia 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika otrzymał nazwę Kopernik (Copernicus).

KRATER KOPERNIKA NA KSIĘŻYCU

Kopernik (*Copernicus*) – uderzeniowy krater księżycowy, leżący we wschodniej części Oceanus Procellarum. Krater jest widoczny przez lornetkę, nieco na północny zachód od centrum widocznej z Ziemi półkuli Księżyca.

Koperta z dodrukiem wydana przez organizatora SWF POZNAŃ 73

Jest to jeden z najefektowniejszych kraterów na Księżycu, widoczny w pobliżu środka obserwowanej z Ziemi jego tarczy na północnym brzegu Morza Chmur (*Mare Nubium*). Wał krateru ma szerokość około 22 kilometrów, wysokość zewnętrzna 1010 metrów, wewnętrzną zaś – 3350 metrów. Średnica dna krateru wynosi około 46 km. Nazwę *Copernicus* nadał kraterowi włoski jezuita **Giovanni Battista**. (*ur. 17 kwietnia 1598 w Ferrarze, zm. 25 czerwca 1671*). Choć oficjalnie nie uznawał heliocentryzmu, jeden z najpiękniejszych kraterów księżycowych nazwał **Copernicus**.

PIERWIASTEK CHEMICZNY Kopernik (Cn) – pierwiastek chemiczny z grupy metali przejściowych w układzie okresowym, o liczbie atomowej 112.

Jak tworzono kopernika Kopernik (Cn) – pierwiastek chemiczny z grupy metali przejściowych w układzie okresowym, o liczbie atomowej 112. Pierwiastek **copernicium** to najcięższy pierwiastek w układzie okresowym. Jest on 277 razy cięższy od wodoru. Powstał w procesie fuzji jądrowej - z bombardowania jądra ołowiu 208 jądrami cynku 70. Ponieważ pierwiastek ten rozpada się po ułamku sekundy, nie występuje w ogóle w naturze, a jego istnienie można udowodnić jedynie przy pomocy wyjątkowo szybkich i czułych metod analizy

Ck 91 95-lecie ODKRYCIA
POŁONU PRZEZ MARIĘ
SKŁODOWSKĄ - CURIE

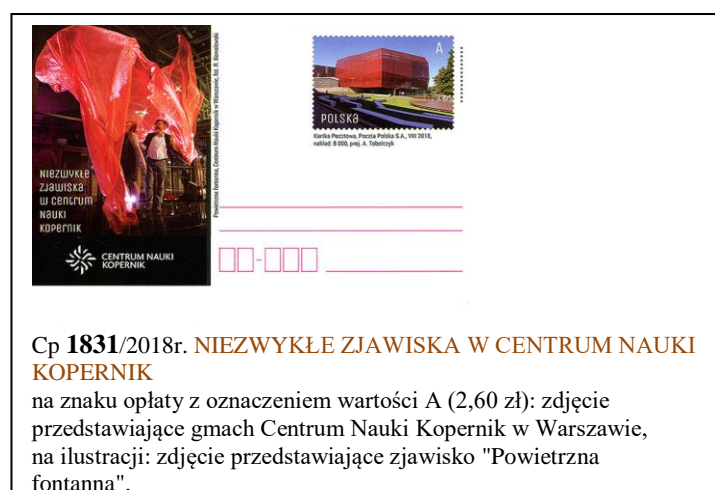
Nazwa pierwiastka została oficjalnie zatwierdzona przez IUPAC 19 lutego 2010 roku i pochodzi od nazwiska astronoma Mikołaja Kopernika. Jako że pierwiastek ten w układzie okresowym znajduje się bezpośrednio pod rtęcią. Polska nazwa pierwiastka ustalona przez Polskie Towarzystwo Chemiczne brzmi „kopernik” Kopernik został po raz pierwszy uzyskany w laboratorium GSI w Darmstadt w Niemczech.

CENTRUM NAUK KOPERNIK w Warszawie

Cp nr 1830/2018r. NIEZWYKŁE ZJAWISKA W CENTRUM NAUKI KOPERNIK

na znaku opłaty z oznaczeniem wartości A (2,60 zł): zdjęcie przedstawiające gmach Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, na ilustracji: zdjęcie przedstawiające zjawisko "Wszystkie oczy na mnie",

Cp 1831/2018r. NIEZWYKŁE ZJAWISKA W CENTRUM NAUKI KOPERNIK

na znaku opłaty z oznaczeniem wartości A (2,60 zł): zdjęcie przedstawiające gmach Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, na ilustracji: zdjęcie przedstawiające zjawisko "Powietrzna fontanna".

Centrum Nauki Kopernik w Warszawie – centrum nauki znajdujące się przy ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 20 w Warszawie, którego celem jest rozwijanie nauki, współpraca z naukowcami i nauczycielami, a według misji instytucji także: *inspirowanie do obserwacji, doświadczania, zadawania pytań i poszukiwania odpowiedzi* Centrum jest otwarte dla publiczności

Protestancka szkoła półwyzsza założona w 1568 roku w Toruniu, odznaczająca się wysokim poziomem nauczania i nowatorstwem poglądów.

Cp 390/1968r. 400-lecie TORUŃSKIEGO GIMNAZJUM AKADEMICKIEGO

Na znaczku karty podobizna Kopernika wg portretu toruńskiego

Jedna ze słynnych uczelni w Królestwie Polskim. Zostało założone w 1568 roku na bazie istniejącej już wcześniej szkoły miejskiej.

Początkowo mieściło się w budynkach dawnego klasztoru franciszkańskiego przy kościele Mariackim. Od 1594 roku szkoła wyższa – przekształcona dzięki zabiegom toruńskiego burmistrza i humanisty Henryka Strobanda do rangi akademickiej. Była to jedna z pierwszych uczelni wyższych w Polsce W 1825 roku na mocy układu między Toruniem a rządem pruskim gimnazjum stało się szkołą państwowo-miejską, a od 1880 roku już tylko państwową, nabierając charakteru niemieckiego. Nauka trwała tu 10 lat. Najwyższymi klasami były dwuletnie „classis supremae”, przygotowujące do studiów uniwersyteckich, gdzie wykładano elementy dyscyplin uniwersyteckich: prawo, filozofię, teologię, grekę, nikiiedy medycynę.

Dzięki gimnazjum utworzona została w Toruniu m.in.: biblioteka, dorównująca największym ówczesnym księgozbiорom europejskim, liczącym ok. 10 tys. woluminów, drukarnia, założona w 1581 roku, pierwsze Muzeum na ziemiach polskich – od 1594 roku, pierwsza bursa (akademik) w regionie – „Ekonomia” otwarta w 1601 roku.

Stan obecny

I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Toruniu – uważane jest za kontynuację dawnego Gimnazjum Akademickiego. szkoły półwyzszej założonej w Toruniu w 1568 roku.

SAMOLOT POLSKICH LINII LOTNICZYCH LOT IL-62 „MIKOŁAJ KOPERNIK” – czterosilnikowy samolot pasażerski dalekiego zasięgu produkcji radzieckiej, zaprojektowany w biurze konstrukcyjnym Iljuszyna jako następca Il-18¹, na trasach transatlantycznych. Samoloty Il-62 wprowadzono do floty PLL LOT w 1972 umożliwiając tym samym uruchomienie połączeń transoceanicznych. Pierwszy lot transatlantyczny odbył się do Kanady. Do floty PLL LOT wcielono łącznie 9 maszyn w wersji

(Okolicznościowa koperta i datownik z odbytego pierwszego lotu .Pierwszy lot transatlantyczny odbył się do TORONTO (CANADA) 4 maja 1972r.

zmodernizowanej Il-62M. Wszystkim tym samolotom nadano imiona znanych Polaków. Wprowadzenie tych samolotów umożliwiło uruchomienie nowych, niemożliwych wcześniej połączeń, jednak błędy konstrukcyjne, materiałowe i niewłaściwe praktyki eksploatacyjne przyczyniły się do dwóch tragicznych katastrof. Samolot „Mikołaj Kopernik” (wersja niezmodyfikowana Il-62, nr rej. SP-LAA), rozbił się w czasie podejścia do lądowania na lotnisku Warszawa Okęcie 14 marca 1980, Kasownik nr 7y2 104

Mikołaj Kopernik podobno malował i wykonał m.in. swój portret. Niestety, nie znamy dziś żadnego obrazu malowanego przez Kopernika. Z zachowanych portretów Kopernika, najważniejszy znajduje się w Muzeum Okręgowym w Toruniu

MIKOŁAJ KOPERNIK NA OBRAZACH JAN MATEJKI

zn. nr **560/1951r.** **.KONGRES NAUKI POLSKIEJ.** Mikołaj Kopernik wg rysunku Jana Matejki

zn nr **667/1953r.** **MIKOŁAJ KOPERNIK** Obraz Jana Matejki. „Kopernik we fromborskiej dostrzegalni „

zn.nr **2089/1973r.** - 500 rocznica urodzin m. Kopernika. "Kopernik we fromborskiej dostrzegalni" "ASTRONOM KOPERNIK, CZYLI ROZMOWA Z BOGIEM

zn.nr **1780/1969r.** **500 ROCZNICA URODZIN MIKOŁAJA KOPERNIKA** podobiznę Mikołaja Kopernika wg obrazu Jana Matejki oraz rysunek układu heliocentrycznego z rękopisu „De revolutionibus

ASTRONOM KOPERNIK, CZYLI ROZMOWA Z BOGIEM – obraz olejny autorstwa Jana Matejki przedstawiający Mikołaja Kopernika w trakcie obserwacji nieba z jego prywatnej wieży na wzgórzu katedralnym we Fromborku.

Bezpośrednim pretekstem do namalowania obrazu była 400. rocznica urodzin astronoma przypadająca w 1873. Prace przygotowawcze Matejko prowadził od 1871, początkowo to były studia w Bibliotece Jagiellońskiej i Gabinetie Archeologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na tym etapie powstały dwa szkice olejne, jeden znajdujący się obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie i drugi w kolekcji Barbary Piaseckiej – Johnson w Princeton.

Do malowania obrazu artysta przystąpił w lecie 1872 i ukończył go w roku następnym. Do obrazu pozował min. warszawski lekarz i przyrodnik doktor Henryk Levittoux, młodszy brat tragicznie zmarłego w 1841 spiskowca Karola Levittoux

Obraz zakupiono ze składek publicznych dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, który nadal jest jego właścicielem. *Kopernik* zdobi aulę Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego

Opis znaczka nr 667 i 2089. Monumentalne płótno zostało namalowane w 1873 r. z okazji 400-lecia urodzin astronoma. Matejko zdecydował się uwiecznić wyobrażenie Kopernika w chwili odkrycia, gdy w swym rodzinnym Fromborku z mapą układu słonecznego u boku omawia swe odkrycie z Bogiem. W przeciwieństwie do Galileusza, który około 73 lata później doszedł do podobnych wniosków, ale zraził do siebie Kościół katolicki, Kopernik nigdy nie został ekskomunikowany za podważanie tradycyjnych poglądów; w istocie ówczesni, oświeceni duchowni świętowali jego przełom.

Obraz przedstawiający polskiego odkrywcę zyskał niemal natychmiastową sławę, gdy został po raz pierwszy wystawiony w Krakowie. Rozpowszechniano go w tysiącach reprodukcji, a następnie zakupiono w 1873 roku ze składek publicznych dla Uniwersytetu Jagiellońskiego. Imponujących rozmiarów obraz, który rzadko opuszcza swój dom w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ma on formę prostokąta o wymiarach 225 × 315 cm.

MARCELLO BACCIARELLO

[Marcello Bacciarellego](#) Jeden z 10 portretów sławnych Polaków z Sali Rycerskiej Zamku Królewskiego w Warszawie.

zn.nr **2085/1973r.** 500 ROCZ. URODZIN
M. KOPERNIKA

– miniatura

[Marcello Bacciarellego](#),

Namalowany 1782-1783.

Miejsce powstania- Warszawa

Materiał –blacha miedziana

Technika olej

Wymiary 88,5 x 71 cm (owal)

Rodzaj – obraz, portret

Właściciel - Zamek Królewski

Warszawa

Zn nr 2126/1973r. **DZIEŃ ZNACZKA**.
Wydanie z dopłatą na odbudowę Zamku
Królewskiego w Warszawie

2126 Na znaczku przedstawiono miniaturę [Marcello Bacciarellego](#) "Mikołaj Kopernik". Miniatura tego obrazu umieszczona została na znaczku nr 1867 z roku 1970.

Dzieło powstało w latach 1782-1783., w Warszawie. Materiał, na którym zostało namalowane to blacha miedziana. Wymiary obrazu 88,5 x 71cm, kształt owalny

JAKUB von MEURS

rycina „Mikołaj Kopernik”-**Jakuba von Meursa** w książce Pierre’a Gassendi „**Nicolai Copernici vita**”, Haga 1654r.

i układ heliocentryczny. Autor ryciny: Jacob van Meurs,(1619 – 1680) holenderski grawer i wydawca z Amsterdamu.

rycina Jakuba von
Meursa

Zn. nr **2043/1972r.**
500 ROCZ. URODZIN M. KOPERNIKA
I ŚWF „POLSKA 73”.

zn. nr **2044/1972r.**
500 ROCZ. URODZIN M.
KOPERNIKA I ŚWF „POLSKA 73”

NIEZNANY MALARZ

Komentarz do opisu znaczka 2044. Podobizna Mikołaja Kopernika wg akwaforty **nieznanego malarza** ,Muzeum Narodowe Kraków

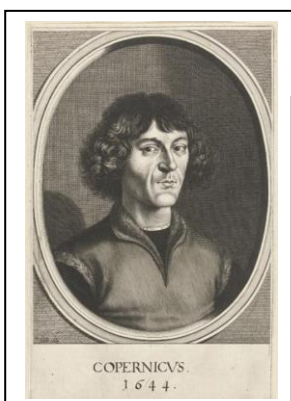
oraz moneta Zygmunta I Starego dla Prus Królewskich, obok portretu umieszczono monetę, rewers (szostak ziem pruskich Zygmunta I Starego z około 1530r.). Wybitą w wyniku działalności Kopernika jako ekonomisty. Według traktatu M. Kopernika tylko stały i pełnowartościowy pieniądz jest obrazem stałości państwa i ogólnego poszanowania jego monety

W 1522 roku Kopernik wystąpił na sejmiku w Grudziądzu i dał się poznać jako wybitny ekonomista . Już w 1504 roku gdy towarzyszył biskupowi Watzenrode na sejmik w Elblągu , spotkał się z zagadnieniami wartości pieniądza , a w okresie administrowania Warmią miał niejedną okazję wielostronnego spojrzenia na to zagadnienie . Miasta powinny były zlikwidować swoje mennice, gdyż – zdaniem Kopernika - należało wprowadzić jednolitą jednostkę monetarną wspólną dla całego obszaru Polski, Prus i Litwy.

JEREMIASZ FALCK

Komentarz do znaczka 2045. – podobizna Mikołaja Kopernika wg medziorytu Jeremiasza Falcka oraz herb Prus Królewskich z ok. 1520 r., **Jeremiasz Falck** (ur. 1609 w Gdańsku, zm. 1677 tamże) – XVII-wieczny rytownik, podpisywał się *Polonus* lub *Gedanensis*.

Zn nr 2045/1972r
500 ROCZ. URODZIN M. KOPERNIKA 1 ŚWF
„POLSKA 73”

TOBIAS STIMMER

I ZEGAR ASTRONOMICZNY W KATEDRZE W STRASBURGU

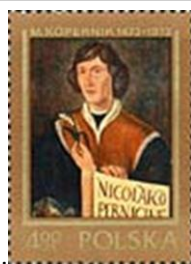
W Strasburskiej Katedrze znajdował się słynny zegar astronomiczny już od wieku XIV, ale przypuszczalnie około roku 1500 był na tyle zniszczony, że wymagał odnowienia. Świadczy to o nadzwyczajnej trosce o dzieło i niezwykłym szacunku wobec Kopernika. Mechanizm zegara uruchomiono 24 czerwca 1574 r.

zn.nr 2046/1972r.
500 ROCZ. URODZIN M. KOPERNIKA
1 ŚWF „POLSKA 73” (lustrzana
odbitka portretu M. Kopernika).

Portret na najniższym poziomie wieżyczki przedstawia wspaniałego uczonego, matematyka Mikołaja Kopernika i jest prawdziwą kopią podobizny (dosł.), przekazanej z Gdańska przez wielce szanownego uczonego, doktora Tidemanna Gyse.

Portret został odwzorowany jak najdokładniej z oryginału przez **Tobiasa Stimmera**. Obraz ten chcieliśmy bowiem ku szczególnemu upamiętnieniu zamieścić, gdyż nie ma nic ważniejszego i okazalszego niż ów właśnie w naszym zegarze. Pierwotnie portret Kopernika znajdował się na najniższej tablicy.

2088/1973r. 500 ROCZ.
URODZIN M. KOPERNIKA -
wg kopii z zegara w Strasburgu
wizerunek Kopernika
przedstawianego jako lekarz z
konwalią w dłoni.
W średniowieczu roślina ta była
symbolem wiedzy i sztuki
medycznej.

Uczony trzyma w dłoni konwalię (atrybut medyka), u dołu znajdują się cyrkiel, kula, ostrosłup i księga.

Po odnowieniu zegara w roku 1843 portret został przeniesiony na środkową tablicę (usunięto Kolosa), a jego dawne miejsce zajął obraz przedstawiający odnowiciela zegara, Ch. Schwilgue.

Znaczek 2046. Tobias Stimmer (1539 v- 1584), szwajcarski malarz i rysownik, autor portretów, obrazów o tematyce biblijnej On to zaprojektował oprawę artystyczną zegara, katedry w Strassburgu (1571-74) i wkomponował tam portret Kopernika.

zn.nr 1778/1969r. 500
ROZNIKA URODZIN
MIKOŁAJA KOPERNIKA.
Podobizna Mikołaj
Kopernik wg drzeworytu
Tobiasza Stimera,

TORUŃSKI Portret wg tzw. „Oryginału Portret Kopernika wg Stimmera zamieszczono w dziele „Icones sive imagines virorum litteris illustrium, recensete Nicolao Reusnero”, wydanym w

1587r. Drzeworyt z portretem Kopernika (z „z konwalia”) znajduje się w Muzeum w Toruniu. Portret toruński Podobną, choć w skromniejszej skali, funkcję pamiątkową pełni druga z dawnych podobizn Kopernika - szeroko rozpowszechniony **toruński portret** z 1585 roku, wiszący dawniej w słynnym toruńskim Gimnazjum Akademickim. Obraz przedstawia popiersie astronoma w wieku około 40 lat, ubranego w ciemną szatę, na którą włożona jest druga, bez rękawów, w kolorze czerwonym, podbita futrem. To wybitne dzieło malarstwa północno-europejskiego, dziś przechowywane w Muzeum Okręgowym (kopie prezentowane w galerii Toruńskiego Portretu Mieszczańskiego w Ratuszu Staromiejskim, w Muzeum M. Kopernika oraz w gabinecie rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika), jest anonimowe (choć niektórzy badacze twierdzą, że autorem jest niderlandzki malarz Marcus Geeraerts).

Zn nr **1340/1964r.**
600-LECIE UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO W KRAKOWIE
Mikołaj Kopernik wg portretu z XVIII w. kopii toruńskiego, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

zn.nr **2086/1973r.** **500 ROCZ. URODZIN M. KOPERNIKA**
- portret toruński, (p.nr 164)
Namalowany w latach osiemdziesiątych XVI wieku. Muzeum Okręgowe Toruń

JEREMIASZ FALCK (ur.1606 w Gdańsku, zm.1677 tamże) . XVII-wieczny miedziorytnik polski, podpisywał się *Polonus* lub *Gedanensis*.

Rytował reprodukcje obrazów o tematyce religijnej i portrety. Miedzioryt przedstawiający portret Kopernika wykonał ok. 1645r. Oryginał znajduje się w Muzeum w Toruniu

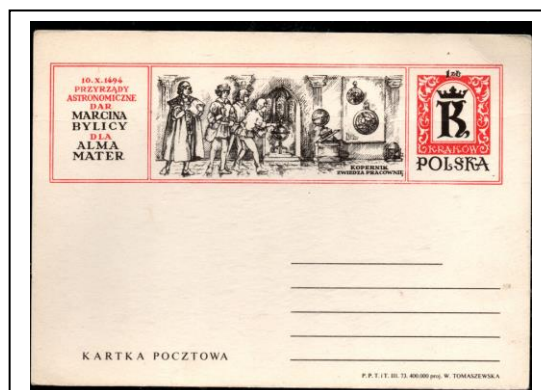

Zn.nr **1779/1969r.** **500 ROCZNICA URODZIN MIKOŁAJA KOPERNIKA**
podobizna Mikołaja Kopernika wg miedziorytu Jeremiasza Falcka oraz XV-wieczny globus Mikołaja Bylicy z Olkusza na tle rysunku mapy nieba na tle

XV-wieczny globus podarowany przez Mikołaja Bylicę

Komentarz: Marcin Bylica znany również jako Marcin z Olkusza (ur. 1433 w Olkuszu, zm. 1493) – polski astronom, astrolog i medyk. Wykładał na uniwersytecie w Padwie i Bolonii. Od 1466 przebywał na Węgrzech, gdzie piastował profesurę na Academia Istropolitana, a później na Akademii w Budzie. Zaopatrzył Akademię Krakowską w instrumenty astronomiczne, zachowane do dziś

C559/1973r. NA SZLAKU KOPERNIKA
znanek. – herb Krakowa.
PRZYRZĄDY ASTRONOMICZNE DAR MARCINA BYLICY DLA ALMA MATER.
MIKOŁAJ KOPERNIK ZWIEDZA PRACOWNIE ASTRONOMII UNIwersYTETU KRAKOWSKIEGO.

ROCZNICA ŚMIERCI.

Poszukiwania przed XXI wiekiem

Domniemanym miejscem pochówku Kopernika była katedra we Fromborku, w której w 1580 r. biskup Marcin Kromer umieścił epitafium (na południowej ścianie, w pobliżu grobu św. Bartłomieja). Jednakże koncepcja ta została podana w wątpliwość za sprawą Melchiora Pynesiusa, który dwa lata później ufundował Kopernikowi epitafium w toruńskim kościele św. Janów. W XVIII wieku epitafium Kromera zostało zniszczone i zastąpione nowym.

Zn nr 3303/1993r. 450. ROCZNICA ŚMIERCI
MIKOŁAJA KOPERNIKA
Na znaczku przedstawiono
podobiznę Mikołaja Kopernika

Grobu Mikołaja Kopernika poszukiwano kilkakrotnie, skupiając się na bardziej prawdopodobnym Fromborku. Pierwsze takie prace podjęło Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk w 1802 r., kolejne przeprowadzono w 1909 r. i 1939 r. Prawdopodobnie w czasie II wojny światowej poszukiwania prowadzili także Niemcy, którzy stwierdzili, że grób musi się znajdować niedaleko ołtarza znanego wtedy jako ołtarz św. Wacława (później: św. Krzyża). Wszystkie te próby zakończyły się niepowodzeniem.

Odnalezienie szczątków we Fromborku

Od 2004 r. podejmowane były próby odnalezienia grobu Kopernika w archikatedrze we Fromborku przez zespół prof. Jerzego Gąssowskiego oraz pracowników Instytutu Antropologii i Archeologii Wyższej Szkoły Humanistycznej w Pułtusku. Zespół opierał się na zmodyfikowanej przez olsztyńskiego historyka – dr. Jerzego Sikorskiego teorii niemieckiego badacza dziejów Kopernika – Leopolda Prowego, który zwrócił uwagę, że do XVIII wieku obowiązywał zwyczaj oddawania kanonikom pod dożywną opieką poszczególnych ołtarzy w katedrze, pod którymi spoczywali po śmierci. Kopernik był kanonikiem fromborskiej katedry, z dokumentów pisanych wynikało, że jego pieczy powierzono drugi ołtarz w nawie południowej. W kalkulacjach Prowego ołtarz Kopernika miał być w nawie południowej przy drugim filarze od głównego wejścia. W świetle studiów prof. Sikorskiego Prowy pomylił się i w niewłaściwy sposób liczył on kolejność ołtarzy: należało liczyć od strony prezbiterium. Dlatego pod tym ołtarzem prowadzone były wykopaliska w 2004 r. Wtedy odkryto tam kilka grobów z różnych epok, ale w żadnym nie zidentyfikowano kości astronoma. Kontynuacja badań przy tym samym ołtarzu w 2005 r. doprowadziła do odnalezienia szkieletu, który mógł należeć do Kopernika, gdyż m.in. określono wiek zmarłego na 60–70 lat.

Potwierdzenie tożsamości

Rysy twarzy

Przypuszczenie utwierdziła zgodność wyglądu twarzy, odtworzonej na podstawie znalezionej tam czaszki, z wyglądem twarzy astronoma, znanej z istniejących portretów. Rekonstrukcję twarzy na podstawie czaszki wykonał podinspektor mgr Dariusz Zajdel, ekspert z zakresu antroposkopii kryminalistycznej z Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji w Warszawie. Zespół profesora Gąssowskiego ogłosił wówczas odnalezienie grobu Kopernika z „97% pewnością”.

Na etapie prowadzonych badań antropometrycznych i dokumentacyjnych wykonano także trójwymiarowe (3D) skanowanie czaszki (wykonane przez antropologa mgra Sebastiana Tyszczyka i Pracownię Pomiaru Przestrzennego). Dokumentacja taka pozwoli m.in. na wykonanie rekonstrukcji twarzy metodą Gierasimowa w oparciu o model czaszki wykonany z tworzywa sztucznego w technice produkcji sterowanej numerycznie. W przypadku potwierdzenia postawionej przez archeologów tezy o odnalezieniu czaszki Mikołaja Kopernika, uzyskano by formę odlewniczą do wykonania naturalistycznego modelu głowy i popiersia Mikołaja Kopernika w chwili śmierci. Rekonstrukcja twarzy metodą plastyczną (metoda Gierasimowa) potwierdza poprawność wcześniej wykonanej zmodyfikowanej rekonstrukcji graficznej. W nowej rekonstrukcji Kopernik ma jasne oczy. (Metody plastycznej nie można było zastosować bez uzyskania kopii czaszki. Metoda ta polega na oblepieniu czaszki masą plastyczną – zgodnie z morfologią budowy czaszki oraz średnimi grubościami tkanki miękkiej. W metodzie Gierasimowa oblepiona masą plastyczną czaszka stanowi szkielet dla wykonanej rekonstrukcji.)

Badania genetyczne

Potwierdzenie autentyczności odnalezionej czaszki początkowo zamierzano uzyskać dzięki zbadaniu DNA biskupa warmińskiego i zarazem wuja astronoma Łukasza Watzenrodego lub innych jego krewnych, jednak miejsca ich pochówków są nieznane. Ostatecznie pozytywna identyfikacja szczątków Kopernika stała się możliwa w 2008 r. dzięki należącej do astronoma księdze Stöfflera, którą po potopie Szwedzi zrabowali, a potem znalazła się w muzeum w Uppsali. Materiał genetyczny pobrany z kilku włosów znalezionych w księdze w dwóch okazał się identyczny z materiałem genetycznym osoby, której szczątki odnaleziono w katedrze fromborskiej. Syn Mikołaj odziedziczył od Barbary Kopernik haplogrupę H.

Ponowny pochówek

19 lutego 2010, w 537. rocznicę narodzin astronoma, IUPAC nadała pierwiastkowi 112 nazwę Kopernik (łac. *copernicium*). W tym samym dniu w bazylice katedralnej św. Janów w Toruniu odbyła się uroczysta msza, podczas której był wystawiony sarkofag z doczesnymi szczątkami Mikołaja Kopernika.

Następnie sarkofag został przewieziony do Olsztyna, gdzie do 16 marca wystawiony był na widok publiczny w bazylice konkatedralnej św. Jakuba,

a następnie do 21 maja na Zamku Kapituły Warmińskiej.

Stamtąd 21 maja sarkofag został przewieziony do Fromborka, gdzie 22 maja w bazylice katedralnej odbyła się ponowna ceremonia pogrzebowa Mikołaja Kopernika. W drodze do Fromborka kondukt z sarkofagiem Kopernika zatrzymał się w miastach z nim związanych – Dobrym Mieście, Lidzbarku Warmińskim, Ornecie, Pieniężnie i Braniewie.

ROCZNICE URODZIN M.KOPERNIKA

1923r. Pierwszy znaczek poświęcony rocznicy Kopernika

150-lecie utworzenia Komisji Edukacji Narodowej i **450 ROCZNICA URODZIN MIKOŁAJA KOPERNIKA**

164 1000 mk niebieski

166 5000mk karminowo-czerwony

Zn.nr **164/1923r.**
Nominał 1000 mk

Zn nr **166/1923r.** nominał
5000 mk karminowo-

Są to pierwsze znaczki wydane przez Poczta Polską. Wydane min. Z okazji 450 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika

Cp 501/1971r. **500-LECIE URODZIN MIKOŁAJA KOPERNIKA**
na zn. portret wg t. Stimmera.
II. Faksymile podpisu Kopernika i schemat systemu heliocentrycznego

Cp**1167/1998r.** **525. ROCZNICA URODZIN MIKOŁAJA KOPERNIKA**
znaczek schemat systemu heliocentrycznego

Rok 1933. WSZECHPOLSKA WYSTAWA FILATELISTYCZNA

II Wszepolska Wystawa Filatelistyczna „TORUŃ 1933” ,

Zorganizowana w hotelu „POLONIA” z okazji

X - lecia Związku i 700-lecia Torunia. W czasie trwania wystawy odbył się w Toruniu Ogólnopolski Zjazd Filatelistów, na którym powołano Związek Stowarzyszeń Filatelistycznych w Polsce.

Eksponowano 80 zbiorów (łącznie z młodzieżowymi). Medalami nagrodzono 28 eksponatów, w tym przyznano 6 medali złotych. Wszyscy młodzieżowcy otrzymali listy pochwalne. Poczta Polska wydała znaczek okolicznościowy z dopłatą (60 + 40gr) na cele komitetu, stosowano stempel okolicznościowy.

Komentarz nazwę „OGÓLNOPOLSKA „: nadano krajowym wystawom najwyższej ranki dopiero 1938.

Zn nr 260/1933r.

**II
WSZECHPOLSKA
WYSTAWA
FILATELISTYCZNA**

ŚWIATOWA WYSTAWA FILATELISTYCZNA "POLSKA 73"

Światowa Wystawa Filatelistyczna „POLSKA 73” zorganizowana w dniach 19.08.-2.09.1973r. w Poznaniu (*teren Międzynarodowych Targów Poznańskich*) przez PZF, pod patronatem FIP. Z okazji 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Poczta Polska już dużo wcześniej na wydawnictwach pocztowych umieszczała stosowne napisy i logo WYSTAWY. Pokazano w klasie konkursowej 1077 eksponatów (w tym 47 eksponatów

Bl. 90. z bl. 2047 /1972r. „500.
ROZNIKA URODZIN MIKOŁAJA
KOPERNIKA”. /opis/

Frankatura

Opis. - Blok nr 90/1972r. Kopernikowski układ planetarny wg sztychu w książce z ilustracją systemu Ptolomeusza i Kopernika z dzieła „L'Harmonica Microcosmica” - A. Cellariusza z 1660 r. oraz emblemat Światowej Wystawy Filatelistycznej "Polska 73"

klasy MIKOŁAJ
KOPERNIK .
W klasie honorowej
prezentowany był
fragment zbioru
Królowej Elżbiety II .

Wydania poprzedzające Wystawę

1973.06.30. Światowa Wystawa Filatelistyczna "Polska 73" na wszystkich znaczkach znajduje się znak graficzny ŚWF POLSKA 73

- 2111 – pieczęć Poznania z przełomu XIII i XIV w.,
- 2112 - płytę nagrobną Mikołaja Tomickiego w Tomicach,
- 2113 - romańską patenę z XII w.,

2114 - fragment romańskich drzwi Katedry w Gnieźnie z XII w.

19.08.1973r. Światowa Wystawa Filatelistyczna "POLSKA 73"

Na znaczku przedstawiono "Panoramę Poznania " z ok. 1740 r. znajduje się znak graficzny ŚWF POLSKA 73

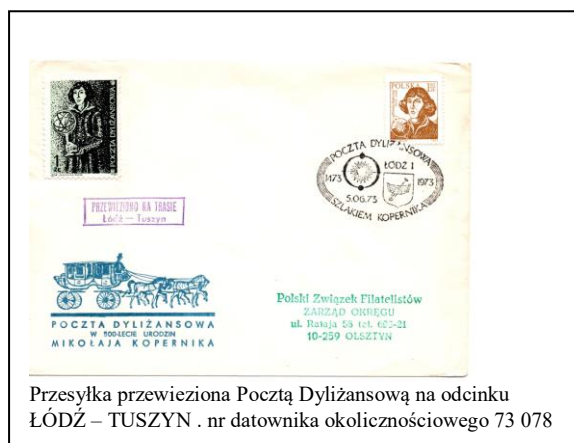
W regulaminie wystawy ujęta została KLASA SPECJALNA – MIKOŁAJ KOPERNIK.

a/ Mogły być prezentowane specjalizowane zbiory znaków pocztowych przedstawiających Mikołaja Kopernika.

b/ zbiory tematyczne związane z osobą Mikołaja Kopernika, jego zżyciem i działalnością oraz epoką, w której żył i bliskimi mu dziedzinami wiedzy .

POCZTA DYLIŻANSOWA Odbyła się w dniach 15 maja do 16 czerwca 1973 roku

Stosowane były 32 okolicznościowe datowniki.

Przesyłka przewieziona Poczta Dyliżansową na odcinku
ŁÓDŹ – TUSZYN . nr datownika okolicznościowego 73 078

Wykaz stacji:

Olsztyn, Dobrze Miasto, Lidzbark Warmiński, Pieniężno, Braniewo, Frombork, Sztum, Kwidzyń, Grudziądz, Wąbrzeźno, Brodnica, Golub Dobrzyń, Chełmża, Chełmno, Bydgoszcz, Toruń, Ciechocinek, Włocławek, Gostynin, Kutno, Łęczyca, Zgierz, Łódź, Tuszyń, Piotrków Trybunalski, Paradyż, Smyków, Kielce, Chęciny, Jędrzejów, Miechów, Słomniki, Kraków

POCZTA BALONOWA

Wśród wielu imprez filatelistycznych znajdujących się w programie Światowej Wystawy Filatelistycznej „Polska 73” była również „poczta balonowa”. W dniu 2.IX.1973 roku po załadowaniu worków z pocztą balonową – balon **SP-BZH Katowice** wystartował o godz. 9,40 z Łęgów Dębińskich w Poznaniu. Załogę balonu stanowili: inż. Stefan Makne – jako pilot i kapitan statku i Hieronim Kosmowski – jako członek załogi.

Po kilku minutach balon wzbił się wysoko w górę i poleciał w kierunku południowo-wschodnim. Po 70 min. lotu, o godz. 10,50 balon wylądował na polach wsi Noskowo. Worki z przesyłkami balonowymi dostarczono o godz. 13,00 do najbliższego Urzędu Poczta-Telekomunikacyjnego Marzenin k. Wrześni

Po wystartowaniu balonu „Katowice” przygotowano do startu **Balon SP-BZG Stomil**. Po załadowaniu worków z przesyłkami balonowymi i uzyskaniu zezwolenia na start – zerwał się gwałtowny wiatr, którego podmuch rzucił balon na znajdujący się w pobliżu płot, wskutek czego została uszkodzona powłoka balonu. Z tych przyczyn start tego balonu odłożono.

W dniu 5.IX.73 ponownie przygotowano do startu naprawiony w międzyczasie balon „Stomil Poznań”. Po załadowaniu worków z przesyłkami balonowymi balon „SP-BZG Stomil” wystartował o godz. 17,00 z Łęgów Dębińskich. Załogę balonu stanowili: inż. Stefan Makne – jako pilot i kapitan statku i inż. Ireneusz Cieślak – jako członek załogi.

Po kilku minutach balon wzbił się w górę i poleciał nad Poznaniem w kierunku północno-wschodnim. Po 75 min. lotu o godz. 18,05 balon ten wylądował na polach koło Długiej Gośliny. Worki z pocztą balonową dostarczono o godz. 19,00 do najbliższego Urzędu

Poczta-Telekomunikacyjnego Długa Goślina.

Rok 1923, 1973 obchodzone były jako ROK KOPERNIKOWSKI

Rok 2023 obchodzony będzie jako ROK KOPERNIKOWSKI

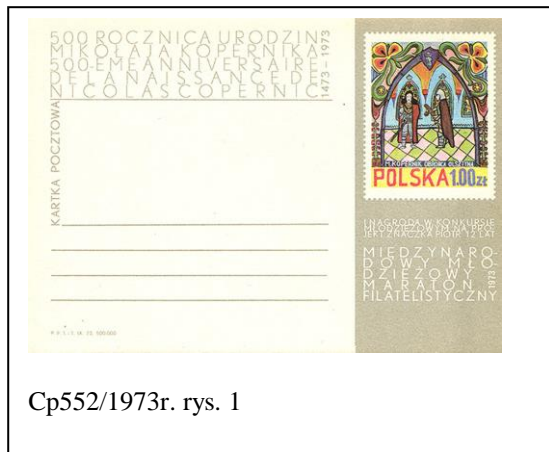
MIEDZYNARODOWY MŁODZIEŻOWY MARATON FILATELISTYCZNY

Temat Światowego Konkursu to „**MIKOŁAJ KOPERNIK — ŻYCIE I DZIEŁO**”

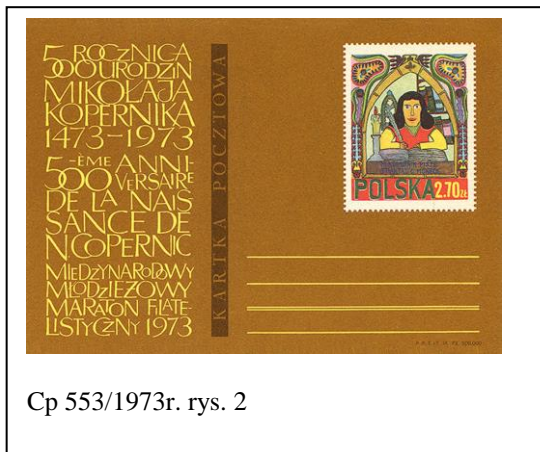
Zarząd Główny PZF powierzył organizację tej imprezy Zarządowi Okręgu PZF w Rzeszowie od 5.06 do 12.08. 1973r.

18.11.1972 r. wprowadzono do obiegu dwie karty (kat. nr 552 i 553) wydane z okazji Międzynarodowego młodzieżowego Maratonu Filatelistycznego zorganizowanego przez PZF dla uczczenia 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika.

Projekty znaczków umieszczonych na kartach to prace konkursowe, które zajęły I miejsce na ogólnopolskim konkursie rysunków dziecięcych o tematyce kopernikowskiej Są to projekty znaczków opłaty ucznia z Inowrocławia **Piotra Wróbla**.

Cp552/1973r. rys. 1

Cp 553/1973r. rys. 2

Cp 552 nominal 1 zł (karta przeznaczona do krajowego obrotu zamiejscowego) przedstawia M. Kopernika jako obrońcę Olsztyna.

Cp 553 nominal 2,70 M (karta przeznaczona do obrotu zagranicznego) przedstawia M. Kopernika piszącego traktat o monecie .

Do udziału w Konkursie zgłosiły się Związki: Austrii, Bułgarii, Belgii, CSRS, Holandii, Kuby, Norwegii, NRD, NRF, Rumunii, Szwajcarii, Węgier, ZSRR i Polski. Do Rzeszowa przybyły wszystkie zgłoszone zespoły z wyjątkiem Kuby. 5.06 zwiedzaniu Bieszczadów

VIII. zwiedzono Krośnieńskie Huty zgrupowania zwiedzili zabytki Krakowa. Motyli również wieniec pod pomnikiem Mikołaja Kopernika. W drodze powrotnej zwiedzono Kopalnię Soli w Wieliczce

Uczestnicy byli też na koncercie organowym w Letejsku oraz zwiedzili muzeum w Łąncucie.

uczestnicy zakwalifikowali się do finału i zajęli kolejno w finale miejsca I — Polska, II — Holandia, III — ZSRR

I nagrodę przyznano przedstawicielowi Polski — Mieczysławowi Fednarowi, II miejsce zdobył Martinus Van Grinsven — Holandia, III — Michail Widiejko — ZSRR

FINAŁ 10 – 1972r. MIKOŁAJ KOPERNIK - ŻYCIE I DZIEŁO. Olsztyn 05 – 07. 05.1972r

Zadania konkursu dotyczyły tematyki kopernikowskiej oraz techniki zbieractwa filatelistycznego. Finał, rozegrany został tradycyjnym zwyczajem w dwóch grupach wiekowych: młodszej (szkoła podstawowa) i starszej (liceum, technikum, szkoła zawodowa). W finale uczestniczyli przedstawiciele wszystkich 17 Okręgów PZF (*zwycięzcy półfinałów wojewódzkich*).

Trzej najlepsi z każdej grupy wzięli udział w tzw. finale „wąskim”. Suma punktów zdobyta przez każdego z tej trójki w obu konkurencjach finałowych zdecydowała o ogólnym wyniku. Finał wąski miał charakter bardzo uroczysty. Zawodnicy odpowiadali przed publicznością, w pięknej scenarii Zamku Olsztyńskiego.

Część turystyczna: Wycieczka do Fromborka i Lidzbarka

1972r. Olsztyn Mikołaj Kopernik – życie i dzieło

	Okręg	g. młodsza		Okręg	g. starsza
1	Opole	Huczński Andrzej	1	Rzeszów	Bauman Paweł
2	Poznań	Steindel Jacek	2	Łódź	Kubiak Benedykt
3	Rzeszów	Fedner Mieczysław	3	Gdańsk	Dutkowski Marek

Datownik numer 72 111

Cp 502/1972r. 500-lecie urodzin Mikołaja Kopernika . il. „Polska mapa nieba (1585), drzeworyt zamieszczony w książce tłumaczonej przez Jana Kochanowskiego

Dodruk OGÓLNOPOLSKI KONKURS FILATELISTYCZNY DLA MŁODZIEŻY „MARATON - 1972” pod hasłem „MIKOŁAJ KOPERNIK – ŻYCIE I DZIEŁO” i okolicznościowy datownik

Finał 11 – 1973r. Maraton „NA SZLAKU KOPERNIKA Kędzierzyn 4 – 6. 05. 1973r. Okręg PZF w Opolu
 Finał konkursu został zorganizowany w trzech etapach, w dwóch grupach wiekowych:

Etap I – odpowiedzi pisemne uczestników na dwa testy konkursowe z wiedzy ogólnofilatelistycznej i wiedzy tematycznej

Etap II – opracowanie kart albumowych z otrzymanych materiałów

Etap III – odpowiedzi ustne na wylosowane pytanie przed komisją konkursu (ściśle finał)

W Maratonie poświęconym tematyce kopernikowskiej wzięło udział 27,3 tys. uczestników z całego kraju.

Do finału konkursu przystąpiło 34 uczestników z 17 Okręgów: młodsza – 17, starsza – 17.

Ciekawostką z finału są

dyskwalifikacje uczestników. W grupie młodszej reprezentant Olsztyna, który zajął 4 miejsce.

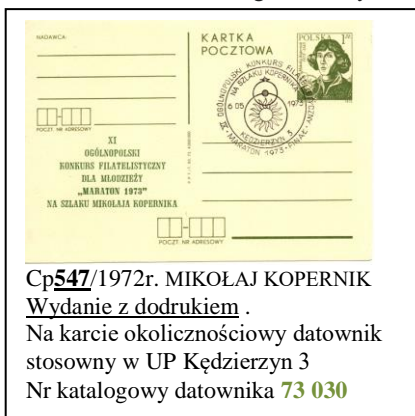
W grupie starszej zdyskwalifikowano uczestników, którzy zajęli 1, 12, 17 miejsca, z Okręgów Białystok, Gorzów, Olsztyn.

1973 r. Kędzierzyn Na szlaku Kopernika

	Okręg	g. młodsza		Okręg	g. starsza
1	Gorzów W.	Moździerz Leszek	1	Rzeszów	Fedner Mieczysław
2	Gdańsk	Chęciński Witold	2	Szczecin	Weiss Zbigniew
3	Warszawa	Konecka Mariola	3	Koszalin	Wasilewski Jerzy

Przewodniczący KM ZG PZF ANTONI GROMSKI

Część turystyczna: zwiedzanie Zakładów Azotowych w Kędzierzynie, całodniowa wycieczka po Opolszczyźnie (Góra Św. Anny, Opole, Nysa, Jezioro Otmuchowskie, Paczków o wieś Koperniki).

Cp 547/1972r. MIKOŁAJ KOPERNIK
 Wydanie z dodrukiem .

Na karcie okolicznościowy datownik

stosowny w UP Kędzierzyn 3

Nr katalogowy datownika **73 030**

OGÓLNOPOLSKA MŁODZIEŻOWA WYSTAWA FILATELISTYCZNA MIKOŁAJ KOPERNIK 500 RZESZÓW - 1972R,

II Ogólnopolska młodzieżowa Wystawa Filatelistyczna MIKOŁAJ KOPERNIK – 500 zorganizowana została z okazji 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Otrzymała się w dniach 24 września – 8 października w lokalu DOM SZTUKI

Wydawnictwa pocztowe to kasownik okolicznościowy (*nr katalogowy wg A. Myslickiego 72 393 stosowany w dniach trwania Wystawy w UP Rzeszów 1*)

i **Cp 523c z okolicznościowym dodrukiem**. Na wystawie ogółem zaprezentowano 362 eksponaty, w tym 57 eksponaty młodzieżowe tematycznie związane z Kopernikiem.

Wydawnictwa konkursowe: beznominalowa karta i datownik okolicznościowy data stos. 31.05.2013

2013.04.13. **Ruda Śląska 11**
51. Ogólnopolski Młodzieżowy Konkurs Filatelistyczny. Półfinał Okręgowy. Toruńskie Cosmopolis

Finał **51 – 2013 r. TORUŃSKIE COSMOPOLIS**. Toruń 30.05 – 02.06.2013r.

Miejszem zakwaterowania podczas finału w Toruniu był Hostel - "Przystanek Toruń" przy ul. Generała Józefa Chłopcickiego 4. Zgodnie z Regulaminem 51. OMKF "Toruńskie Cosmopolis", finałowi towarzyszyła Międzyokręgową Młodzieżową Wystawą Filatelistyczną "Toruński Kalejdoskop Znaczka 2013" III stopnia.

Wystawa miała charakter konkursowy o zasięgu ogólnopolskim, była imprezą towarzyszącą 51.

Ogólnopolskiemu Młodzieżowemu Konkursowi Filatelistycznemu „Toruńskie Cosmopolis”. Wystawa odbyła się od 27 maja 2013 r. do 01 czerwca 2013 r. w Bibliotece Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawadzkiej w Toruniu przy ul.

Dąbrowskiego.

Przewodniczący KM ZG PZF - WOJCIECH LEWANDOWSKI

Część turystyczna. Zwiedzanie Torunia w tym Muzeum M. Kopernika

Okolicznościowe datowniki związane z konkursem stosowano w Okręgach PZF: Oddział Ruda Śląska -13.04.2013, Kielce- 20.04.2013r., Wrocław- 20.04.2013r.,

2013r. TORUŃ Toruńskie Cosmopolis

okręg	szkoła podstawowa	okręg	grupa gimnazjum	okręg	grupa ponadgimnazjalna
1	Wrocław Marsy Mateusz	1	Gdańsk Cherek Dominika	1	Wrocław Rudzińska Maria
2	Z. Góra Grześkowiak Julia	2	Wrocław Kuziak Daria	2	B. Biała Trzopek Justyna
3	Czeremcha Tarasiuk Maria	3	Olsztyn Migdał Aleksandra	3	Chorzów Moroń Marek
4	Kielce Barszcz Aleksandra	4	Warszawa Zawadka Aleksandra	4	Poznań Kwaśniewski Marek
5	Bydgoszcz Konieczka Maciej	5	Ruda Śl. Wołodko Joanna	5	Z. Góra Wawrzynowicz Seweryn

GALA PRYMUSÓW TORUŃ 2013r., czternasta edycja wręczenia „filatelistycznych Oskarów” zorganizowana została w grodzie Kopernika, uświetniając m.in. jubileusz 90-lecia zorganizowanego ruchu filatelistycznego w Toruniu. Gala miała niezwykle uroczystą oprawę i przebieg. Na splendor i prestiż imprezy złożyło się zarówno zlokalizowanie imprezy w sercu Starego Miasta, w dużej sali Centrum Kultury Dwór Artusa, jak też obecność wyjątkowych i znakomitych gości:

Z okazji imprezy organizatorzy wydali okolicznościową **beznominalową kartę** i był stosowany **okolicznościowy datownik** (obok), na którym jest Nike z Samotraki i Kopernik.

W kategorii „**Za całokształt działań na rzecz polskiej filatelistyki**” statuetkę otrzymał Stefan PETRIUK

W kategorii „**Najlepszy wystawca/eksponat roku**” statuetkę otrzymał – Janusz JASKULSKI
Za szczególne osiągnięcia w pracy z młodzieżą.

W kategorii „**Indywidualność roku**” statuetkę otrzymał Henryk MONKOS

W kategorii „**Najlepszy zespół roku**” statuetkę otrzymał Komitet Organizacyjny Bilateralnej

Wystawy Filatelistycznej Polska – Niemcy w Kargowej

W kategorii „**Publicysta lub wydawca roku**” statuetkę otrzymali Stanisław Fołta i Adam Kielbasa- Schoeni

W kategorii „**Prymus – junior**” statuetkę otrzymał Konrad Andrączek

Statuetki **PRYMUS-WZÓR**, osoby spoza Związku

1. Jørgen Jørgensen – prezydent FEPA,

2. Michał Zaleski – prezydent Miasta Torunia,

3. Marzanna Dąbrowska – Biuro Promocji i Marketingu Poczty Polskiej S.A. wybitna projektantka polskich znaczków pocztowych

Imprezą towarzyszącą XIV Gali Polskiej Kapituły Filatelistycznej było spotkanie z Panią Marzanną Dąbrowską, wybitną polską projektantką polskich znaczków pocztowych. Projektantką 96 znaczków pocztowych w 40 emisjach. Projekty Pani Marzanny zostały wielokrotnie nagradzane w plebiscytach na najładniejszy znaczek roku w Polsce i Europie.

POLSKA KAPITUŁA FILATELISTYCZNA powołana została 28 maja 1998 roku na posiedzeniu Okręgowego Kolegium Sędziów Okręgu Śląsko-Dąbrowskiego PZF, przez komitet założycielski, działający pod przewodnictwem Jan Olejnika. W jej skład wchodzi 35 osób, członków PZF, reprezentujących kolekcjonerów, wystawców, sędziów filatelistycznych, ekspertów, redaktorów prasy filatelistycznej, Polską Akademię Filatelistyki oraz władze PZF.

Kapituła powołana została, aby wyróżniać zespoły i członków PZF, którzy wnoszą szczególny i znaczący wkład w rozwój i promocję polskiej filatelistyki. Prezes i Zarząd wybierani są przez Walne Zebranie. Kadencja trwa 4 lata.

Pierwszym Prezesem Polskiej Kapituły Filatelistycznej wybrany został Kol. Jan Olejnik.

Głównym wyróżnieniem, przyjętym przez PZF jako wyróżnienie związkowe, przyznawanym przez Polska Kapitułę Filatelistyczną jest statuetka PRYMUS, wykonana na wzór posągu skrzydlatej bogini zwycięstwa – Nike z Samotraki.

Dla osób szczególnie zasłużonych dla promocji polskiej filatelistyki, nie będących członkami PZF lub członków PZF, działających w obszarach nie mieszczących się w przyjętych regulaminem ramach, ustanowiono odmianną wyróżnienia PRYMUS – WZÓR, którego laureatami są między innymi Michael Adler – były prezes Związku Filatelistów Niemieckich, Lumir Brendl – prezes Związku Czeskich Filatelistów (członkowie władz FIP).

Komentarz Nike z Samotraki (Samotrake) (Nike Samotracka) – marmurowa rzeźba hellenistyczna z III lub II wieku p.n.e Istnieje przypuszczenie, że jej twórcą był Pytokritos z Rodos Postać Nike ma 2,40 m wysokości, a ze skrzydłami – 3,28 m; Od 1884 eksponowana jest w paryskim Luwrze.

EUROPA CEPT

Europejska Konferencja Administracji Poczty i Telekomunikacji ([ang.](#) *European Conference of Postal and Telecommunications Administrations*), **CEPT** (skrót pochodzi od francuskiej nazwy *Conférence européenne des administrations des postes et des télécommunications*) jest organizacją koordynującą regulacje na

rynku pocztowym i telekomunikacyjnym w Europie. Obecnie CEPT zrzesza 48 państw, w tym Polskę. Z doświadczenia i wytycznych tej organizacji korzystają między innymi regulatorzy rynku telekomunikacyjnego w tych krajach, oraz Komisja Europejska.

CEPT zostało utworzone w 1959 roku, jako organizacja zrzeszająca firmy mające monopol na działalność telekomunikacyjną i pocztową na terenie tych krajów.

Pierwszy znaczek polski w ramach CEPT został wydany w 1991r.

W 1994 r. obowiązywało hasło ODKRYCIA. Poczta Polska wydała dwa znaczki. ODKRYCIA

IGNACEGO ŁUKASIEWICZA I MIKOŁAJA KOPERNIKA.

Znaczek nr 3339 poświęcony jest Mikołajowi Kopernikowi, przedstawiono stylizowany globus z profilem Mikołaja Kopernika.

1994r/3339. **EUROPA CEPT- ODKRYCIA IGNACEGO ŁUKASIEWICZA I MIKOŁAJA KOPERNIKA/**

W związku z agresją na Ukrainę, CEPT z dniem 18 marca 2022 roku, zawiesiła członkostwo Federacji Rosyjskiej i Białorusi.